

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De potestate ecclesiastica

[urn:nbn:de:bsz:31-300759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300759)

Et autē discipuli abierunt in galileā in montem ybi constituerat illis Jesus. Evidentes adorauerunt. quidā autē dubitauerunt. Et accedēs Jesus locutus est eis dicens. Data est mihi oīs potestas in celoz in terra. Euntes docete oēs gentes baptisantes eos in nomine patris et filij et spūs sancti. Docentes eos fua re oīa quecūq; mandaui vobis. Et ecce ego vobiscū sum oībus diebus vsq; ad cōsummatōez seculi. **¶** Nouissime R. autē recubentibus. Apparuit illis iesus et reprobrauit incredulitatē illoz et duriciam cordis quia his q; viderāt eū resurrexisse nō crediderūt. Et dixit eis. Euntes in mūdū vniuersam p̄dicare euāgelium oīi creature. Qui crediderit et baptisatus fuerit saluus erit. Qui vero nō crediderit cōdemnabit. Signa autē eos qui crediderint hec sequētur. In nomine meo demonia eijcient. linguis loquētur nouis serpētes tollent. Et si mortiferū quid biberint nō eos nocēbit. Sup egros manus imponent et bene habebūt. **¶** Eduxit autem eos foras in bethaniā et eleuatis manib; suis bñs dixit eis. Et factū est dum benediceret illis recessit ab eis et ferebat in celū. Et R. dñs quidē iesus post q̄ locutus est eis assumptus est in celū. et sedet a dextris dei. Et Lipsi adorantes regressi sunt hierusalem cū gaudio magno. Erant semp in templo laudātes et bñdicētes deū. Illi. R. autē p̄fecti p̄dicauerūt vbiq; dño coopāte et sermonē cōfirmante sequētibus signis. Sunt J. autē et alia multa que fecit iesus. que si scribantur per singula. nec ipm arbitroz munduz capere eos qui scribendi sunt libros.

ibi fuisse ab xi. sicut ap̄s loq̄t q; appuit pl̄ q; q̄n gēna fratris bus simul in quib; aliqui potuerūt dubitare v̄ nō credidisse v̄ l̄is qui videbant.

¶ Andeca rubricella.

¶ Duodecima rubricella.

¶ Blosa. Vide apud Lucā hec ap̄ paritō fuisse facta in die pasche v̄ diu gillāter intrē datur altoiū simul euāgelistay narraō supplementum eoz que Luc. omittit nō q; ex ignorantia sic patet. Scitum ē. vbi narrat se p̄misisse v̄ uū in multis argumentis p̄ dies quadraginta.

Finit vnum ex quatuor Magistri Johannis gersonis

Sequitur tractat' 2

eiusdē Cancellarij Parisien. de potestate ecclesiastica. Et de origine Juris et legū. editus Constantie tempe Concilij general.

Potestas ecclesiastica debz ab ecclesiasticis quid et qualis et quāta sit agnosci. Habz hoc itaq; fieri. vt et honores cognita. cū deus dederit talem potestātē hoībus et vt in suis terminis honorata seruet ne plus dūbito false eā opinioniones vel deprimāt vel exalcent. Quā primū est sacrilege impietatis. Atq; de adulatione pestifera suspectū est. **¶** Costat igitur q; de potestate ecclesiastica disputare v̄l inq̄rere nedū lz sed decet et expedit. tantūmodo sit intentōis ocul' simplex et rectus. Quidni sic liceat. cū de ipsi' dīpotētis dei potestate crebz fiat absq; oīi temeritate cōquisitio. **¶** Hec me p̄sideratio mouit vt de potestate ecclesiastica sub pauculis cōsideratōib; differerē quatin' materia que quodāmodo videt' infinita. sicut tractari solet ab aliq;bus p̄ autoritates et allegatōnes. resolueret ad paucos certos et claros terminos. p̄ descriptōes et diuisiones resolute p̄cedendo allegatōnū cōfusione dimissa. q̄les apud doctozes inuēire. nō est difficile. **¶** Ceterū non vsurpo nunc in hoc opusculo vel alijs. me diciturū aliquid qd alibi nō inueniat scīēs illud comici. **¶** Nullum est iā dictū qd non dictū sit pri' **¶** Satis est si et bene inuētis et doctrinis aliozū ego meis verbis. meo ordine fauū aliquē veritatis instar apū p̄pria quadā arte compingā. **¶** Fiet autē in itū a quid nois terminozū. qm̄ hoc ignorato palogisant' facilt' inquisitores veritatis. **¶** Erit vero finis de origine Juris et legum.

Prima considera.

Potestas ecclesiastica est p̄as que a xpo supnaturaliter et specialit' collata est suis ap̄lis et discipul'. ac eorum successorib; legitimis. vsq; in finē seculi ad edificatiōem ecclie militantis. fm̄ leges euāgelicas. pro cōsecutiōe felicitat' eterne. **¶** Hec descriptio data est p̄ causas quadruplicē fm̄ quā distinguit' potestas ecclesiastica ab alia qlibet potestate. **¶** Potestas ibi ponit' pro genere. **¶** Est aut' potestas. facultas p̄inq; ad creidū in actuz.

non est p̄nt' iure legi
p̄nt' non legi

b

De potestate

Propterea in q̄ cor: fm facultate remota
et obedientiale nō est impossibile ap̄ de
um om̄e verbū. ¶ Porro nota causa ef-
ficiens principalis cū dicit. A xpo sup̄na-
turaliter collata. ¶ Causa vero materia-
lis vel subiectiva signat cum subdit. suis
ap̄lis. et. ¶ Causa formalis insinuat cū
dicit fm̄ leges euāgelicas dant enī formā
vendi. ¶ Deniq; causa finalis cōcludit
Ad edificatōem eccleie militāris p̄ cōsecu-
tōne felicitatis eterne. ¶ Additū est hoc
adverbū specialit̄. ad exclusionē donoz
sup̄naturalū. que om̄i viatori p̄nt esse cō-
munia. sicut sunt fides/spes/charitas/p̄-
phetia/timor pietas et similia. ¶ Tūc eccle-
sia cōtracte sumit dum loq̄mur hic de ec-
clesiastica potestate. pro illis videlicet q̄ specia-
li quodā signaculo dedicati sunt ad diu-
nū seruitiū. a clericatura que infimū tenet
gradū. vsq; ad supremū quo papa decora-
tur. ¶ Falloz si nō sit hec descriptio pp̄ria
cōpetens omni et soli ecclesiastice potesta-
ti. qm̄ om̄is alia potestas. vel est naturali-
ter indita/quo ad cām efficientē. vel ē fm̄
leges naturales aut humanas regulata q̄
ad causam formale. vel est ad finē natura-
lem immediate et principalit̄ ordinata. Vel
deniq; quo ad cām subiectivā radicat in
habentib; eā fm̄ dona naturalia. etiā vbi
sup̄naturalia nō adessent. q̄lia sunt fides
spes. et charitas. ¶ Unde potestas secularis
cōuenit alijs q̄ xp̄ianis baptisat. Po-
testas autē ecclesiastica de necessitate fun-
dat in dono sup̄naturali sicut est caracter
baptismalis de cōmuni lege. qui caracter
in viatoribus. eos de ecclesia militāre red-
dit. facit insup̄ idoneos et capaces ecclesia-
stice potestatis. ¶ Fatemur itaq; q̄ charitas seu
gratia gratū faciens valde decens est in su-
scipituris. vel tā habentib; ecclesiasticā po-
testatē. non tamē exigit pro dando titulū
quasi sine ea nequeat i aliq̄ fundari l' sub-
sistere potestas huiusmodi. Dic ei fuit er-
ror verus et valdensiū et pauper de lugdun-
no qui p̄ rycleff et sequaces suos renoua-
ri quesit' est. sed iuste dānat'. Cur itaq; he-
hierarchicus ordo potestatis ecclesiastice
maneat instabilis vagus et incertus cū ne-
mo sciat an amor vel odio dignus sit. Et
minus hoc de grā predestinatōnis cōstet
quā ponunt radicē necessariā p̄ titulo vel
iure cuiuslibet potestatis. ¶ Hanc itaq; descri-
ptionē p̄supposita p̄ intelligentia quid sit

ecclesiastica potestas in genere. descende-
mus ad species. Pro quarū noticia multi-
plex animaduertēda est distinctio. vt dis-
ferentia que addite generi constituūt spe-
ciem innotescant.

Consideratio. II

Potestas ecclesiastica secernit p̄ia
sui diuisione in potestatē ordinis.
et potestatē iurisdictionis. ¶ Rursus
potestas ordinis. duplicē habet respectū
Un' est sup̄ corpus xp̄i mysticū vtz. quo
ad consecratōem eius. Alter est sup̄ corp⁹
xp̄i mysticū seu membra ei⁹. Et hoc dupl.
vel quo ad administratōem corporis xp̄i
veri. vel quo ad administratōem vel exhibitō-
nem alteri sacramēti sicut est ordo vel cō-
firmatio. vel penitētiā absolutō. ¶ Po-
testas iurisdictionis duplex est. vna in foro
exteriori. Altera in foro cōscientie interiori.
¶ Rursus potestas iurisdictionis in foro
exteriori dupliciter cōsiderat. vno modo p̄
ut immediate tradita est a xpo fm̄ legem
euāgelicā. Alio mō. put sup̄addita est ex
humana cōstitutōne vel dono per princē
pes seculares aut aliter. Subide p̄tas iu-
risdictionis in foro interiori cōsurgit ex du-
plici radice. Vno mō ex prebois vltro se
subiiciētis tali potestati sicut cū sp̄ōre cō-
fitens subicit se p̄sbitero. et ordinā. xpo
Alius subiectōis modus cōsurgit ex auto-
ritate superioris. hūc vel illū tali vel tali su-
biiciētis quod fieri potest nō ad arbitriū
illius q̄ subicit Et sic inter duplicē hanc
subiectōem differētia magna patet. ¶ Et
quoniā ad pauca aspiciētēs de facili enū-
ciant. et enūciantes seipsos vel dicta sua
nō resoluūt sed cōfundunt. Eoz doctrina
reddit vel erronea vel in intelligibilis. vlt
difficilis et p̄plexa. Doctrina vero sapiētū
facilis teste sapiētē. quia resolutez ordina-
te p̄ distincōes tradent om̄ia separantes
preciosum a vili. et pauētēs ne lucē veri-
tatis tenebrosa nubes erroris inuoluat/
sed sit ignis sine fumo Declaratōez multi-
plices hui⁹ distincōis meli⁹ aliter dare nō
possum⁹ q̄ si sua. cuiuslibet membro donec
descriptio vel specialis notificatio. ¶ Di-
cam⁹ itaq; q̄ potestas ordinis primo mō
cōsiderata est p̄tas ecclesiastica respiciēs p̄i-
cipaliter et essentialiter cōsecratōnem corp⁹
xp̄i veri quā. s. p̄t hūc cas⁹ p̄secrare
corp⁹ et sanguinē xp̄i virtute verborū sacra-

etiam si h. vltima est in p̄tibus
et in p̄tibus p̄

mentaliū. **P**onit hic p̄as eccl̄astica p̄ ge-
nere. que potestas q̄d & qualis sit imedia-
te predictim. cuius descriptōem hic et in
om̄ibus consequēter dicēdis absq̄ alia re-
peritōe supponim. dū vtēmur hoc termi-
no p̄ genere potestas eccl̄astica. Additur
hec clausula respiciēs p̄ncipalr̄e tanq̄
p̄ differētia specificā. distīnguēte eā a qua-
libet alia eccl̄astica potestate. Hec p̄as de
lege cōi inabdicabilis est. inauferibilis. &
illimitabilis in sua essentia. quoniam q̄sqs
est sacerdos rite consecrat. si temptet euz
inuentōe. & cū forma & materia debitīs cō-
secrare. cōsecrat vt̄iq; etiā si excoicatus / si
heretic. / si quōcunq; degradat. extiterit /
peccaret nihilomin. i hoc casu nec ad vt̄i-
litarē suam sed dānatōem hoc ageret.
Iuxta q̄d vt̄iliter distīgui solet. q̄ aliqua
sunt de necessitate executōis h̄mōi p̄as
duplr̄. **U**na est necessitas solius p̄cepti
cui. trāsgressio graue peccatū est. sicut q̄
excoicatus nō consecrat. veruntamen hec
trāsgressio nō impedit cōsecratōis effectū
p̄ncipalē. qui est trāsubatio. **A**ltera est
necessitas cōsecratōis vel sacramenti. cō-
sistens in hoc q̄ minister sit rite ordinar.
h̄ns intentōem cōsecrandi cū forma & ma-
teria debitīs. q̄d si alterū defuerit. nihil ef-
ficat. & peccat. **H**anc potestare tradūt do-
ctores p̄corditer parē esse in om̄ibus qui
consecrati sunt sacerdotes. q̄ p̄as collata
fuisse credit in cena dū dixit x̄ps apostol.
hoc facite in meā cōmemoratōnem. **U**bi
doctores cōiter sentiūt q̄ Judas illic fuit
sacerdos cōstitut. sicut p̄us elect. in apo-
stolatū p̄atē p̄dicandi & faciēdi miracu-
la suscepit. **E**t hic sumit argumentū q̄
p̄as eccl̄astica nō necessario fundat in fi-
devel gratia. sed in caractere baptismali /
que de lege p̄muni necessario p̄supponit.

Consideratio .IIII.

Potestas eccl̄astica ord̄is alio mō
cōsecrata p̄out respicit ministrā-
tionē corp̄is x̄pi fidelib. & ministrā-
tionē sacramētoꝝ ord̄inis & cōfirmatōis.
Consecratōem insup virginū. **A**bbatuz
& eccl̄iaz. & institutōem ministroꝝ eccl̄ie
nō est eq̄l̄iter in quolibet sacerdote. **C**ui.
rō est q̄m simplex sacerdos iuxta cōez do-
ctoꝝ sentētia nō p̄t ord̄ines cōferre. neq;
sac̄m cōfirmatōis dare neq; cōsecrare vir-
gines. &c. **E**tia de facto sic q̄ si tale aliq̄d

temptet agere. nihil tñ efficit. q̄ neq; p̄fir-
mat neq; ord̄inat. **E**ps autē si uolentē cō-
firmari. si uolentē p̄teā ad ord̄ines p̄mo-
ueri. qui sit eoz susceptibilis (q̄d d̄i p̄ter-
secrū mulieb̄e temptauerit vel cōfirmare /
vel ord̄inare / ord̄inat vt̄iq; vel p̄firmat de-
facto licz excoicatus. licet irregularis. licz
degradatus extiterit. **E**t in hoc par in oi-
bus epis. ab infimo vsq; ad supremū qui
papa dicit. p̄as ord̄inis. **N**on autē in sa-
cerdotib. minorib. est hec p̄as vt̄ dicitū ē
saltē in tali plenitudine seu p̄fectōe q̄ hoc
possint. **L**icet concedat cū maiori p̄te do-
ctoꝝ q̄ supra sacerdotū simplex. nulla est
altera p̄as ord̄is. neq; i epis. neq; i papa.
Sed aliter est in epis & papa aliter in sim-
plicib. p̄sbiteris. sicut ex̄plicat. q̄ ea-
dem est hūanitas in hoīe dū est puer. & ea-
dē dū factus est vir. vir nihilomin. genera-
re p̄t sibi filie. puer nequaqs. **E**t i ḡit fuerit
inter ap̄los & discipulos tal distīctio. sicut
int̄ ep̄os & simplices curatos sacerdos
res. sicut notat vs̄. & magister in .iiij. disti-
cti. ca. viij. allegans eū. p̄spicua est veri-
tas hui. consideratōis. **S**i vero loq̄re-
mur de p̄ate iuris. iuxta q̄d dicit solet. **N**il
lud possum. q̄d de iure possum. certior
adhuc est ista consideratio. q̄ null. sacer-
dos rite ministrat aliq̄d sac̄m. secluso ne-
cessitatis casu nisi iurisdictionē habeat su-
p̄ illū cui ministrat. **S**ed sup̄ hac re da-
bitur cōsideratio sequēs. satis sit interim
aperuisse. q̄l̄iter sit vel nō sit eq̄lis p̄as or-
dinis in oib. p̄sbiteris q̄ q̄ ad consecratō-
nez corp̄is x̄pi veri / eandē h̄nt sacerdotes
oēs p̄atē. **Q**uantū vero ad sacramētoꝝ
ministratōem. dispar est in epis & simpli-
cib. p̄sbiteris p̄as seu facultas. tā de iure
q̄ de facto. **S**imilr̄ in ministroꝝ eccl̄esia-
sticōꝝ institutōe. que est p̄as cōpetēs p̄-
mis hierarchijs. de p̄io ord̄ine sc̄do. nō
autē inferiorib. quē admodū sunt curati.
qui licz purgare illuare & p̄ficere possint
plebē suam. pur inferior angeloz hierar-
chia purgat illuare. & p̄ficat subcelestes vel
humanā hierarchiā. nihilomin. hec pote-
stas curatoꝝ non ex̄ditur ad hierarcha-
rū specialē institutōem. de instituto cōi.
Addam. q̄ etsi prim. hierarcha sum-
mus pontifex / vel alij consequēter suo mō
possint p̄ rōnabili causa vel necessitate. da-
re suis inferiorib. adiutores ad exercēdū
hierarchicos act. q̄ sunt purgare. illuare

Ingenit 15
Ingenit 15
Ingenit 15

et p[ro]ficere plebes sibi subditas sicut inue-
nit de penitentiarijs et p[ri]vilegiatis. hoc t[ame]n si-
ne manifesta ratione vel necessitate facere
non debz vel cu[m] eorundem deiectione. irre-
verentiaz et illep[er]ione apud illos quibus ho-
nor d[omi]n[us] esse et a quibus debita sustentatione
recipere pro suo statu ministerio p[ro]f[er]it. Quis
enim tutor dederit adulto/ prudenter p[ro]vide-
ri et potest. senolere? Nec tand[em] claudica-
re debz. obligatio mutua ep[iscop]o[rum] vel curatoru[m]
ad plebes suas. Claudicat aut[em] dum ple-
bes erumuntur libertant[ur] si ista libertas n[on]
iniquitas est. Quis eligere sibi p[ro]nt hierarchi-
santes eos in foro conscie. vel in p[re]dicato-
ne. aut sacro[rum] alio[rum] ministrato[rum]. Prelati
vero maiores vel minores remanent hac ob-
ligato[rum] consuetudine/ ut no[n] liceat eis plebibus
suis negare quicquid in p[re]dicatis q[ui]suerint/
tanquam nedum deo. sed eis ro[ati]o[n]em reddituri
sint. etiam si pestilentiali si epidemiali si qua-
vis alia abominabili contagione morbi la-
boraverunt. Preterea si tales vice pastoru[m]
dati. lupos accipiunt officiu[m]. si seducant sub-
ditos. lacerent et deuoret. nulla reliquit eis
obuiandi vel p[ro]mouendi p[ro]p[ri]as. nisi forte di-
cat q[uo]d hi superiores sunt p[ro] iudicibus. Sed aper-
ta est ratio plato[rum] de quibusda[m]. Inimici
nostri sunt iudices. Attendat lector cir-
ca considerationem ista[m] de ep[iscop]atu. si sit ordo
vel sacerdotiu[m]. q[uo]d apud theologos et iuristas
est concordia in re. bene concipiendo. s[ed] expli-
catis diuersa est. Quia iuristes vocant ep[iscop]atu[m]
esse ordinem. quonia[m] p[otes]t ultra sacerdotiu[m].
Theologi vero concedunt sed in se[mi]t[er] q[uo]d ep[iscop]at[us]
est p[ro]p[ri]as hierarchica supra sacerdotiu[m]. sed
q[uo]d nihil addit p[ro]p[ri]as supra corp[us] ep[iscop]i v[er]o.
p[ro]p[ri]as no[n] dicunt q[uo]d sit nouus ordo sed b[ea]t[us]
noua p[ro]p[ri]as et hoc credit in id[em]. Rursus
attendat q[uo]d de confirmato[rum] dicit sc[ri]pt[ur]a tho-
mas et p[otes]t mitti posse a papa simplici sacer-
doti. p[ro]p[ri]as b[ea]t[us] greg[orius] q[uo]d d[omi]n[us] dicit. pluribus
tame[n] hoc no[n] placet. et dicit illos de quibus
loquit greg[orius]. no[n] fuisse confirmatos tolera-
ti aut[em] sunt sic manere. q[uo]d confirmato[rum]. non
est necessitatis sac[ra]m[ent]i. Deniq[ue] datur ro-
per doctores cur mulier no[n] sit susceptibil[is]
cuiuscu[m]q[ue] ordinis quonia[m] subiectio[n]is se-
xus est. non hierarchice dominatio[n]is.

Ep[iscop]o in p[ro]p[ri]as v[er]o

ante n[on] in se suscepto ad n[on]

Consideratio. III

Potes[ti]as ecclesiastica iurisdic[ti]o[n]is in
foro exteriori/ est p[ro]p[ri]as ecclesiastica
coercitiua. que vale[re] exerceri in alte-

rum etia[m] inuitu[m] ad dirigendu[m] subditos i-
fine b[e]n[e]d[i]ctio[n]is eterne velut in fine p[ri]m[us] et
p[ri]ncipaliter intentu[m] Addita est fatemur
hec v[er]ba clausula descriptio[n]is ad exp[re]ssio[n]em
magis q[uam] necessitate/ q[uam] bec includit in
hoc no[m]i[n]e posito p[ro] genere. p[ro]p[ri]as ecclesiastica.
sicut in descriptio[n]e sua notatu[m] est. Att[en]da-
da[m] aut[em] q[uo]d iurisdic[ti]o[n]is dicit no[m]i[n]e generali
quasi iuris dicitio. i. p[ro]p[ri]as dicitio. i. p[ro]mulgato[rum] vel
notificatio seu p[ro]nunciatio. Prop[ri]as vero
dicit iurisdic[ti]o[n]is facultas seu p[ro]p[ri]as p[ro]p[ri]as
dicitio[n]is vel sententia[n] diuis in alte[rum] etia[m] in-
uitu[m]. Et bec duplex est. T[er]p[ro]p[ri]as et sp[irit]ualis
T[er]p[ro]p[ri]as exercet s[ecundu]m leges ciuiles ad finem
q[ui]ete co[n]uersato[rum] hu[m]ane pro hac v[er]ba Spi-
ritualis aut[em] exercet s[ecundu]m leges canonicas
ad finem p[ri]ncipale[m] eterne b[e]n[e]d[i]ctio[n]is co[n]se-
quende. A[li]teru[m] p[ro]p[ri]as bec iurisdic[ti]o[n]is
ecclesiastica. adeo vicina est iurisdic[ti]o[n]i secu-
lariz et politice/ q[uo]d laicis imo et mulieribus ple-
ru[m]q[ue] in multis casibus co[n]cari p[otes]t executio.
vel co[m]mitti. Hac p[ro]p[ri]as co[n]tulit ep[iscop]o mar-
tyri. du[m] dixit petro vice oim. Si peccave-
rit in te frater tu[us] vade et corripe eum. et se-
quit[ur] q[uo]d si te no[n] audierit dic eccle[si]e. q[uo]d si eccle-
sia no[n] audierit. sit tibi sicut ethnice et pub-
lican[us]. Quo in loco fundat iuridica po-
testas exco[m]m[un]icatio[n]is vel interdictionis ab ecclesi-
cis sacramentis et co[m]m[un]ione fidelium/ rebelles et
inobedientes ecclesie. sicut vsus est ap[osto]lus et
id[em] horat[us] est ad titum. iij. scribens hereti-
cu[m] boiemo post p[ri]m[us] et sc[ri]ptam correptione[m]
deuina. Et sile dixit p[ro]p[ri]as ad cori. v. Si q[ui]s
frater no[n] i[n]teru[er]it. et sequit[ur]. Tu h[ab]e
nec cibum sumere. Fundat rursus absq[ue]
oim calu[n]ia ponibili in hoc textu pleni-
tudo p[ro]p[ri]as gladii sp[irit]ualis et executio eius
in ecclesia sup[er] quelibet xpianu[m] qui est frat[er]
noster. etia[m] si papa fuerit. Nec accipiendu[m]
est hic. dic eccle[si]e. i. pape. Om[n]i ep[iscop]o petro lo-
quebat[ur]. qui no[n] dixit sibi ipsi. It[em] q[uo]d sub-
iunctu[m] est p[ro]p[ri]as. Quicquid ligaueritis sup[er]
p[er] terra[m] et c. Deniq[ue] si no[n] h[ab]et ecclesia tale
p[ro]p[ri]as et executio[n]is frustra dixisset ep[iscop]o. dic eccle-
siae/ quia potuisset impune no[n] audiri. co[n]-
tra illud q[uo]d sequit[ur]. Si ecclesia no[n] audierit
sit tibi et c. Fundat etia[m] in hoc textu ne-
du[m] p[ro]p[ri]as exercendi sed p[ro]p[ri]as diffiniedi/ deter-
minandi statuendi decernendi/ constituendi
p[ro]p[ri]as precepta leges et canones. Procedendi des-
tinandi co[n]tra no[n] obedientes vsq[ue] ad sententia[m]
exco[m]m[un]icatio[n]is inclusiue. imo s[ecundu]m canones

Et c. p[ro]p[ri]as

nunc institutos. vsq; ad inuocatoem bra-
 chij secularis: quia dicitur in rectu q; si ec-
 clesia non audierit. rē. Audire igit debet
 ecclesia quilibet frat noster q; dicit ad deū
 Pater noster sicut explicat alibi p̄ps Qui
 vos audit me audit. **C**onfirmā hanc sen-
 tentiā. statuta r; practicata in h̄ sacro Cō-
 stan. cōcilio p̄sertim vi Aprilis anni D.
 cccc. lxx. in sessione publica. Cui⁹ inter ce-
 tera sunt hec decreta duo pria. Et primo
 declarat q; ipsa in sp̄s sancto legitie cōgre-
 gata. generale conciliū faciens. r; ecclesiā
 catholicā militantē representās prāte im-
 mediate a p̄po h; cui q;libz cuiuscūq; sta-
 tus vel dignitatis. etiam si papalis existat
 obedire tenet in his que p̄tinent ad fidē. r;
 cōt̄p̄tōnē dicti scismatis ac generalē re-
 formatōem eccleie dei in capite r; in mēbr̄s
Ite declarat q; q;cuq; cuiuscūq; stat⁹
 vel dignitatis etiā si papalis existat q; mā-
 datis statutis. seu ordinatōib; aut p̄ces-
 sibus hui⁹ sancte Synodi r; cuiuscūq; al-
 terius concilij generalis legitie cōgregati
 sup̄ p̄missis. seu ad ea p̄tinētib; factis vel
 faciendis obedire cōtūmacit̄ p̄tempserit.
 nisi resipuerit cōdigne penitētie subijcia-
 tur. r; debite puniat. etiā ad alia iuris sub-
 sidia si op̄ fuerit recurrēdo. **C**oncludi-
 tur autē ex p̄missis q; si prās p̄dicta. sit ec-
 clesie data cōciliū generale rep̄ntans eccle-
 siā. h; illā. immo videt q; ecclesia vt sp̄s
 p̄siderata nō h; illā prātem nisi in quodā
 materiali seu potēiali. sed cōgregatiōe sua
 r; vnitate que fit in concilio generali dar
 ei formā sicut in alijs cōt̄ratib; ecclēpluz dari
 p̄t. Et fundat̄ predicta prās ecclesiastica
 iurisdicōis in vnitate vel vnione tali. quē
 admodū notasse videt̄ elenat⁹ Augustin⁹
 q; clauēs ecclesie date sunt vnitati. **C**le-
 ritamē hoc nō impedit quin date sint pe-
 tro tanq; monarche. legitimisq; successo-
 rib; suis p̄cipalib; in eccleie. **P**rio rōe
 indeniabilitatis. q; porte inferi nō p̄uale-
 bunt aduersus eā nec deficiet fides ei⁹. nō
 sic de papa. **S**ecūdo rōe regulabilitatis.
 qm̄ h; regulare vsū prātis papalis. nō
 sic ecōuerso. **T**ertio rōe multiplicitaris
 qm̄ ecclesia cōtinet prātem quālibet eccle-
 siasticā. etiā papalē nō sic papa p̄sertim in
 extensioe. **Q**uarto rōe obligabilitatis. qm̄
 ecclesia p̄t cōdere leges obligātes r; regulā-
 tes etiā ipm̄ papā tam q; ad p̄sonā q; respe-
 ctu vsus prātis. Non sic ecōtra p̄t papa in

dicare totā ecclesiā vel vsū sue prātis li-
 mitare. imo si papa condar leges r; cano-
 nes videt̄ obseruandū illud qd̄ sentētiā
 ter dicit Augu. Leges instituuntur cū pro-
 mulgant. firman̄ autē cū moribus vtenti-
 um approbant. Hoc enī dicit ad repris-
 mendū p̄sumptōem quorundā summoz
 pontificum. vel eis adulantū. qui vidēt
 voluisse debere seruari p̄ regula imutabi-
 li de papa respectu cuiuscūq; puincie vel
 totū ecclesie. Quod placuit principi legi
 habz vigorē. quasi nullū sup̄esset examē
 sup̄remū. **A**ddita est vero p̄ inobedien-
 tiū coertione penalis ecōicatio. Et sunt
 qui dicūt penā hanc esse vltimā quā insti-
 gere possit ecclesiastica prās iurisdicōis
 ex institutōe xpi sola primaria. sic q; nō ex-
 tendit̄ ad incarnatōem. nec vt aliq; ad ius-
 dicei mortis vel flagello corpali. sed facit h̄
 ecclesiasticus dū facit. ex cōcessione princis-
 pū quē admodū multā ob eozū deuotōez
 iurisdicōis tempalis autoritatē cler⁹ ac-
 cepit. q; nihilomin⁹ iurisdicōis vel censura
 dicit̄ sp̄ialis sicut et ecclesiasticozū bona tē-
 poralia. p̄pter dedicatōem r; applicatōem
 ad eos qui ministrāt ecclesie. sicut panes
 propositōnis. p̄micie. r; decime. vasa isus
 p̄ templi. vestes r; silia dicebant̄ in lege ve-
 teri sacra. vel sancta. sic r; noua lex hoc re-
 tinet. **A**c proinde cōsurgit. q; ecclesiasti-
 ca cētura quā p̄ps contulit r; p̄mulgari vo-
 luit vbi prius **D**at. xviii. consequēter post
 dotatōem ecclesie in bonis tempalib; ap-
 plicata est ad defensionē coertiuā volenti-
 um vendicare sibi. vt impedire tēpalitatē
 h̄mōi. p̄ ecōicatioes videlicet interdita/
 que pena vel censura videt̄ p̄mit⁹ insti-
 tuta cōtra p̄iaces scismaticos r; hereticos
 et alios incorrigibiles viciosos. Cui legi-
 tanq; diuine r; naturali papa subijct. sic r;
 frater est. potens delinq̄re. **H**ec autē ap-
 plicatio. gladij spiritual. ad defensionem
 tempalium. si confusionē magnā in eccle-
 sia. si vili pensionē. vel contemptū euange-
 lice hui⁹ censure sue que est ecōmunicatō
 nis gladius extreme formidabilis Si de-
 niq; laqueos anabns multozū magis q; salu-
 tē sp̄ialem induxerit vel inducat/
 expientiam testem voco. Itaq; sicut tēp-
 poralitas addita est eccleie pro dote sua vi-
 deri potest aliq;bus q; ad eius defensionē
 similē addere suffecerat aduersus imperi-
 tores. penaz vel censurā tempalem. vt est

S
hanc in p̄ totū penā ecclē
in d̄ re. r; m̄
re h̄ ecclē r; d̄ d̄ p̄ d̄ h̄
h̄ d̄ p̄ h̄ q̄ d̄ h̄ d̄ d̄

clauēs quō d̄ p̄ p̄ p̄ q̄ ecclē

multuatio pecuniaria vel corporalis detentio vel arrestatio bonorum proprioꝝ.

Consideratio .v.

Potestas ecclesiastica iurisdictionis in foro interiori q̄ nō est pprie coerciua. s; magis spōtanea quā ad subiicientes se eisde. est p̄as ecclesiastica sup corp̄ xp̄i misticū illuando et pficiendo ip̄m p doctrinā et sacramentorū ministratōem et purgādo p baptismi et penitentie sacramēta. **A**duertendū est itaq; q; hec p̄as iurisdictionis q̄ radicaliter fundatur in p̄ate ordinis sacerdotalis et ep̄alis dum in sua generalitate considerat. respicit multipliciter corp̄ xp̄i misticū. qd̄ est fidelitū ecclesia. q̄s fideles oportet fm tres actus hierarchicos regere q̄ sunt fm dionisiū. purgare illuare. et pficere. Purgare p infictōem penalem excomunicatiōis vel interdicti. si rebelles inueniant/ quod spectat ad iurisdictionem coerciuā de qua predictū est. q̄uis hec purgatio fiat p baptismū et sacramētalem absolutōem. nō tñ coerciue. **O**portet insup illuare. p predicatōem et doctrinā. **O**portet demū pficere per alioꝝ sacramentorū ministratōem.

Porro talis ministratio sacramentorū nō habet p materia debita res solū in sensibiles prout est in consecratōe corporis xp̄i vbi p materia debita requiritur sufficit panis triticus et vinū. **H**ec refert quoad consecratōis necessitatē. si panis sit ip̄ius consecratōis vel alterius. **S**ecus est in ministratōe sacramentorū vbi requiritur q; p̄sona cui fit ministratio sit ministranti subdita: p̄terq; in baptismo qd̄ est necessitatis sacramētū nō iterabile **S**it in sacramēto confirmatōis et ordinis quib; indelibilis caracter imprimi/ inde sufficit de necessitate sacramēti. nō tñ p̄cepti subiectō volūtaria suscipiētis hec sacramēta ab illo qui cōferre p̄t illa peccāt tñ dans atq; suscipiens. si nō assit subiectō p̄ supiorē ordiatā **S**ecus at̄ est in penitētie sacro. vbi de necessitate sacramēti p̄cepti requiritur p̄dicta duplex subiectio. in p̄a cōmuniōe doctorū sententiā. sic q; alicui nō dat absolutio etiāsi dari temp̄et. q; materia deficit/ que est p̄tor subdit. **S**ubdit̄ inq; nedū volūtaria subiectōe. sed aliena supior; auctoritate. **H**oc r̄te statuit prim; legislator ip̄s. hoc ecclesia sic elucidat/ et tradidit. ne

cōfundere ecclesiasticū regimē. et ne hierarchicus ordo que tradit dionisi; talem esse. vt in sumā reducā ad sup̄ma p̄ media/ turbare. **V**idere est igitur quēadmodum p̄as hec ecclesiastica iurisdictionem quandā erigit cui puenit q; libera sit et spontanea vere vel interpretatiue circa p̄sonā in quam exercet hec iurisdictionem. aut salte q; nō feratur in inuitū. **Q**uis eni diceret q; aliq; inuitus vel baptisat. vel confirmat vel absoluitur in foro conscie. vel ordinat. et ita de reliq;? **H**inc est q; papa qui nulli p̄sonę particulari subest vt coecri iuridice possit in exteriori foro. subest tamē quo ad iurisdictionē h̄c annexā ordini sacerdotali cōfessori suo. et ordinatori suo. si antea sacerdos nō fuerat vñ et ab hostien; p̄secrat ep̄o q̄ minor est. **P**rofit autē supra modū talis distinctio duplicis iurisdictionis coerciue. s. et nō coerciue. cui; ignorantia vel inaduertētia gignit cōfusionē ap̄d aliq; infinitā. **N**am cū vsus doctorū cōis habeat dicere q; p̄as ordinis. eglis est in oib; sacerdotib; et p̄latis. accipiūt consequēter occasiōe erroris. q; q̄libet sacerdos possit quēlib; absolue. possit p̄dicare n̄ missus possit eucharistiā ministrare. **I**nuenimus autē q; hec iurisdictionis p̄as p̄missa est aplis an̄ passiōe xp̄i. **D**at. xxiij. Amē dico vobis quecūq; alligaueritis sup terrā. erūt ligata et in celis etc. **E**t p̄missa fuit petro. **D**at. xvi. **T**ibi dabo clauēs regni celoz. **S**ed p̄ resurrectionē suā collata ē aplis quādo insufflans in eos dixit. Accipite sp̄m̄ sc̄m̄ quozū remisieritis p̄ctā remittuntur eis etc. **J**o. xxi. **E**t ibidē vlti. dicitū est petro. **P**asce oues meas. **A**ddita est seu pot; p̄firmata potestas p̄dicadi. cum p̄ate p̄ferendi baptismū vel potius iā date p̄tatis executio in illa est. **D**at. vlt. **E**untes in mundū vniuersum p̄dicate euangeliū om̄i creature baptisantes eos in noie patris et filij et sp̄s sc̄i. **E**t licet in casu necessitatis. q̄libet vniuers; baptisare possit. tñ faciūt ex officio vel ecclesiastica p̄ate soli sacerdotes. **H**uic autē p̄tati iurisdictionis que in latitudine sua considerata. nedū ad sacramētū penitētie. sed ad aliorū sacramentorū ministratōem. et ad predicatōem extendit. annexa est potestas ius seu facultas accipiendi vite necessaria. **D**at. x. **E**t **L**u. x. qd̄ apostol; cōfirmat. i. cor. i. **Q**uia dign; est oparius mercede sua.

Sadly videtur hunc locum esse corruptum

Consequenter fundat in hac potestate sumendi vite necessaria. rōnabilitas do/ raris ecclesiastice loco decimar. r primici/ arū legis antike. Deniq; potestas faciendi miracula etsi videat anneta fuisse p p̄m licentia pdicandi verbū dei. quans do misit discipulos ad pdicandū / r dicit eis. Infirmos curate. demonia eijcite. rē. Nihilomin⁹ videt hec potestas donū gra tis datū. cōuenire potēs cuilibet ex fidelib; bus. put ad edificatiōem eccleie iudicabit expediēs spūs sanctus q̄ distribuit singulis prout vult.

Consideratio .VI.

Potestas ecclesiastica cōsiderari potestz debet tripl. Uno mō formali ter in se r absolute sine respectu. Alio modo materiali seu respectiue put applicat ad banc vel illā personā. iure legi timo. quod cōmuniter fit per cōsecratiō nem r electiōem. q; sicut dicit apls. Nemo sibi assumit honorē. sed q̄ vocat a deo tan q; aaron. P̄tis hec dicit institutiō mīstro rī tam actiue q; passiue. Considerat tertio modo q̄ ad exercitiū vel executiōem. q; fru stra est potētia fm p̄m si nō habeat actū. Profit hec cōsideratiō que distinguit r resoluit modos loquēdi varios. r az theo logoz q; canonistarū de ecclesiastica pote state cuius resolutiōis ignorātia. vel inad ueritiā. falli plerūq; facit r fallere. qm̄ ali ter loquēdū est de ecclesiastica potestate/ dū in se cōsiderat formali r absolute. Ali ter dum cōsiderat materialr seu respectiue. Aliter dū cōsiderat quo ad exercitiū vsu r vel executiue sicut infra docebit. Note mus p̄tea modos essendi in q̄s in meta phisica posuit Aristo. quozū inaduer tena facit oberrare quosdā dū inquirūt. In quo vel in qb̄ sit plenitudo ecclesiastice po testatis. Un⁹ modus essendi in. est sicut ps integralis in suo toto. Alius sicut totū in integrale in suis partibus. Tertius sicut spe cies in genere. Quart⁹ sicut genus in spe cie. Quintus sicut forma in materia/ que forma triplex est. essentialis accidentalis et mathematicalis. Sext⁹ sicut effectus in sua causa efficiēte. dirigente vel regēte vt regnū est in rege. Septim⁹ sicut ordinata in finē sunt in suo fine. quē ad modū virt⁹ in beatitudine. Octau⁹ sicut locatū in lo co. Ex qua prin⁹ distincōne manifestū

est q; fm quadruplex gen⁹ cause q̄druplex reperit r adaptat modus eēndi in licz ad dant r aliq; Subiūgam⁹ iterū distinctiō nem de vsu p̄tis ecclesiastice. Est enī vsus aliq; licitus r rā. Est vsus illicitus r rā. Est vsus licitus r nō rā. Est vsus illici tus r irritus. Exemplū primi dū sacerdos cōsecrat vel absoluit cum circūstantiis oib; bus ad hoc req̄sit de necessitate. vel sacra mēti vel p̄cepti. Exemplū secūdi dū sacer dos cōsecrat in pctō mortali vel cū trans gressiōe p̄cepti. Exemplū tertij dū sacer dos quantū in se est bona fide r intentōe credit absoluerē cōfitemē sibi. vtens in b; bene clauib; qui cōfitemē q; mentē in cō fessioe sua. vel obicem secreto ponit neq; q; absoluit. Exemplū quarti in casu prio ri si sacerdos sciētē q̄rit vti clauibus erga aliquē. cui⁹ fidei agnouerit. r q̄ neq; sibi sibi subiectus est. Colligit cōsequēter alia distincō valens ad intelligentiā pre missozū sequentiū dū querit an p̄tis ecc lesiastica sit eq̄lis in oib; Quia q̄rit de potestate vel facti vel iuris. Facti sic q; dū attendat fieri. sit siue bñ siue male. Iuris ve ro dū bñ sit iuxta allegatū. Id possumus qd de iure possum⁹. Redit autē hec dis tinctio ad alterā p̄teractā de necessitate du plici. in cōsecratiōe corpis xpi. Quā altera est sacri. Altera est p̄cepti. Et hec sūt disti ctiō pōt extendi ad ecclesiasticā p̄tatem sup corp⁹ xpi misticū. q̄ ad ministratiōes sacra mētoz. que characterē imprimūt sicut sunt bap̄tism⁹. cōfirmatiō. r ordo. qm̄ sicut in potestate ordinis sup corpus xpi vix sat ficit aliqd de necessitate sacri. qd nō suffi cit de necessitate p̄cepti q; peccat q; cōtra: vel p̄ter ordinatiōem eccleie cōsecrat. Sic inuenim⁹ in potestate ecclesiastica sup cor pus xpi misticū p̄ferri q̄ ad ministratiōes triū sacroꝝ q̄ dicta sunt. His distincōi bus r alijs que p̄dicta sunt attendis. posset statū inuestigari q̄d r in quo sit plenitudo ecclesiastice p̄tis. Nihilomin⁹ antea iuxta priorē distincōem trimēbrē. tres assigna bim⁹ cōsideratiōes septima octauā r nonā.

Consideratio .VII.

Potestas ecclesiastica si cōsideretur in se formali r absolute ipa est in uariabilis. r eadē a principio na scēntis eccleie vsq; in finē p̄seuerat. Eccle sia siquidē dū sic cōsiderat in suis partibus

1104 q. 1. 1104 q. 7. 1104 q. 11. 1104 q. 12. 1104 q. 13.

5. q. 1. 1104 q. 7.

essentialibus pmanētibz q̄ sunt papat^o car
dinalat^o p̄iarchatus archiepatus ep̄at^o.
sacerdotiū hz integrari ex his oibus. sic q̄
ablata penitus vna tali p̄tate. iam nō ma
neret ecclesia prout a xpo seminaliter. ve
lut in quodā germine suo. p̄fecte fuit insti
tuta. vt si papat^o p̄ imaginatōem p̄scinda
tur a reliq̄s p̄tātibus inferioribz. id quod
sup̄est nō dicit ecclesia. Propterea q̄rere si
papalis auctoritas sit maior q̄ ecclesiā vel
ec̄ouerso. redit in idē acti p̄teret. nōne to
tū mains est sua p̄te. vel p̄ minor suo to
to. **P**roinde seq̄tur. q̄ si generale cōcili
um rep̄nter vniuersalē ecclesiā sufficiētēz
integre. necesse est vt includat auctoritates
papales. siue papa sit siue defierit esse per
mortē naturalē aut ciuile. Sic dicimus
de p̄tate romane ecclesie vel sacri collegij.
Sic de p̄tate ep̄ali sic de sacerdotio qd̄ ē
p̄tās curatorū. qui sunt in ecclesia p̄lati mi
nores. **S**i vero velle aliq̄s curiosus in
q̄rere. q̄liter hz fieri talis abstractio p̄tātis
ecclesiastice. Esi sit aliq̄d vniuersale reale
specificūz q̄diratiū. p̄ter omnē op̄atiōez
intellect^o. sicut in q̄rif de animalitate. z hūa
nitate. remittim^o ad metaphisicā. Conce
dim^o itaq̄ q̄ abstrahentiū nō est menda
ciū s̄m Arist. licet negauerim^o hec vniuer
salia realia. sicut nec mathematici menti
unt. siue p̄tāta sint realiter siue nō. **U**n
dicim^o quātū nobis hic satis est q̄ vniuer
salitas est in op̄atiōez abstractōe quā facit
intellect^o ex re singulari exteriori q̄gni
tō nevidēdo qualr ipse res adinuicē cōue
niūt vel differūt essentialiter vel accidētā
liter vt q̄ qlibet homo cōuenit essentialr
in hoc cū altero q̄ est aial rōnale qd̄ intel
lect^o attendēs. abstrahit innata sibi virtū
te. similitudinē hanc. q̄ nō est extra nisi sin
gulariter in singulis hoibz. z denudat eaz
a loco. a tpe. z ab om̄i generaliter acciden
tiū cōfusione. z ita p̄manet vniuersalis/et
absolut^o cōceptus hois in aia q̄ nihil om̄i
n^o originat ex rebo ad extra singularibus.
Sic de ecclesiastica p̄tate sentire possumus
dū in se formalr absolute cōsiderat. **D**ēs
enī sacerdotes p̄ueniūt in sacerdotio. oēs
ep̄i in ep̄atur ita de reliq̄s. **Q**ueret for
te aliq̄s quo pacto ec̄cia romana dicat ea
dē isto mō cum ab initio fuerit petr^o in an
thiochia. R̄sio facilis est fiat abstractio
talī a cōnotatiōe loci. z dicam^o. q̄ ec̄cia
romana est illa diocef. puincia vel sedes/

que peculiariter hz regi per auctoritatē pa
palē. z eā cōplectitur. **S**ic veritatē hz vul
gata vox. vbi papa ibi roma. **N**ec in dubi
um veni d̄z q̄n isto mō romana sedes z ec
clesia. sit caput. mater. z magistra ceteraz
quia sup̄emā petrī p̄tatem includit.

Consideratio. VIII

Potestas ecclesiastica considerata re
spectiue z quodāmodo materialr
prout applicat ad hoc vel illō sup
positū dici p̄variabilis. z aufertibilis i ca
sibz multis. **H**oc p̄spiciū est quodidie dū
fiunt imutatōnes. nūc per nouā consecra
tionē nūc p̄ nouā electōem vel institutōez
ministroy. Ita cōseq̄nter dicere possum^o
de p̄tate papali q̄ mutabilis est z aufertibi
lis p̄ mortē naturalē sicut p̄stat/vel p̄ ciui
lem videt̄z p̄ depositiōez. saltē q̄ ad pleni
tudinē sue iurisdictionis q̄ depositio qualr
z ex quibz caus̄ fieri possit lat^o i alijs opu
sculis apertū est. **U**n sicut papa renun
ciare p̄ papatū. z dare libellū repudiij ec
clesie etiā sine culpa ipsi s̄p̄onse. **L**icet h̄
facere nō debeat sine causa. Sic ec̄cia pōt
būc vicariū sp̄ōsi sui dimittere. z ei libellū
repudiij dare. etiā sine culpa sua licet nō si
ne causa. **E**x p̄plicauim^o alias in sex casibz
in quibus ver^o papa deponi p̄t ex culpa sua
etiā vbi nō esset realiter heretic^o ad intra/
q̄uis ad extra talis iudicaret. **E**x p̄plifica
uim^o in alijs sex casibz quibus deponi p̄t pa
pa sine culpa sua licz nō sine causa. etiā p̄
ter liberā ei^o cessionē. **T**ractatū in titula
ri p̄t de aufertibilitate pape ab ec̄cia z inci
pit. **G**enerat^o autē oies cū aufert ab eis sp̄ō
lus. p̄pterea breuitatis amor hic ista nō re
petit. **U**ex p̄tatem hanc ecclesiasticā que
respicit institutōez ministroy ec̄cie a sum
moyes deorsum. cōfundit magna caligi
ne cupiditas ambitiosa/ q̄rens q̄ sua sunt
z q̄ cretētibz b̄nificiōez dotatōibz impudē
ter excreuit. **I**tavē vix discerni mō possit/
qd̄ ex primaria institutōe xpi. vel inuaria
bili iure diuino tenēdū sit in h̄mōi m̄ni
stroy ordinatōe. **M**ira siquidē q̄ ad vsum
talīs p̄tātis varietas incessit. q̄ ex cronica
summoz pontificū z ex tenore generalū
cōciliōez decretalūz z decretoz se oñt. **N**ec
est opusculi p̄ntis. p̄ hec oia discurrere.
Sed dicam^o hic aliter esse discernēdū in
ecclesiastica policia. dū est ordinata p̄plete

sub quadā explicatōe pfecta z nūerosa mē
bzoꝝ suozū in ministris. p status grad⁹. z
officia. Aliter dū ab initio firmata est ecci
lesia in magna tā ecclīasticoz q̄ fidelium
paucitate. velut in quodā semiario vl ger
mine seu botro. Potuit enī tūc rōnabiliter
suprem⁹ ille pōtifer petrus h̄re facilliter p
sentā p̄ciliū generalis. sicut in electōe ma
thieꝝ cessatōe legalitū. Potuit z instituire
ministros. p diuersas puincias et loca de
mādato suo. sicut ad eū facilis patebat ac
cessus. Hecygebat auaricia qz primi pri
mo petebant ad mortē. Que oīa cessant
in hac tā copiosa fidelitū multitudine p
tot inra tot leges tot decreta z decretales
summoz pontificū z generalitū cōcilioꝝ
editas ad regēdā feliciter ecclesiā. **S**up
penit hoc loco cōuenientissime conciliū.
Iero datū moisi **E**to. xviij. qd sic habet
Sulto labore psumeris. tu z ppls tuus
qui tecū est. vltra vires tuas est negotium
solus illō sustinere nō poteris. **S**ed audi
verba mea z cōsilia mea z erit dñs tecum.
Esto tu populo i his q̄ ad deū prinēt vt
referas q̄ dicunt ad euz/ oīdasqz populo
cerimonias. z ritū colendī. viāqz p quā in
gredi debeat op⁹ qd facere debeat. pvide
autē de oī plebi viros potētes z timentes
deū. in quibz sit veritas. z q̄ oderint auari
ciā. z cōstitue ex eis tribunos z centurio
nes qn quagenarios z decanos. q̄ iudicēt
populū in oī rpe. Quicqd autē mal⁹ fue
rit referat ad te. z ipsi facillora tūmō iudi
cent. **L**eu⁹ qz tibi sit p̄tito in alios onere
Si hec feceris implebis impiū dei. z p̄ce
pra eius potueris sustinere. z oīs hic popu
lus reuertet cū pace ad loca sua. Quibz au
ditis moyses fecit oīa q̄ ille suggererat

Edoemur ex hac scriptura calamo dei
scripta de multis. **S**pecialiter qz si moy
ses loquēs deo familiariter sicut amīc⁹ ad
amicū/ obediēter audiuit cōciliū gentilis
hoīs in regimie tot⁹ synagoge. q̄ntoma
gis d̄z hoc summ⁹ pontifex/ ad dictamē to
tius ecclīe vel generalis conciliū suo nomi
ne. **R**ursus si iudicia minora reprobant
tur in moyse/ videam⁹ in summo pōtifice
z curia sua/ qd de tot pphanissimoz indū
gnissimis causaz z litigioꝝ cōtinuis z an
tis occupationibz. **Q**uid de beneficiorū
quozūcūqz etiā minorū collatōibz z signa
tōibz manu papē. **Q**uid de annataz exa
ctionibz. **Q**uid de in nūeris similibz dice

dum iudicabit. relicta omni cura sollicitu
dine vel studio de omī eo quod spūale ē.
quod diuinū est. qd deniqz fidē cōcernit.
z religionē xpianā. **C**oncludim⁹ tandē
ex dato moisi cōsilio z p̄cepto legis deut.
xviij. et ex institutōe p̄p̄i. **D**at. xvij. q̄ nul
la fuit hacten⁹. nec erit in posterū. p̄nicio
sioꝝ pestis in ecclesia q̄ omīssio generalitū
cōcilioꝝ z puincialitū. vel in re ipsa vel au
toritate. **A**utoritas itaqz nulla erit. si so
lus summ⁹ pontifex oīa velit inferiorū ecci
lesiasticozū vsurpare institutōnes. iura.
status. grad⁹. z officia. **D**eminerit itaqz
summ⁹ pontifex. datā sibi a deo p̄tatem su
premiā in ecclesia ad edificatōem ei⁹/ p̄out
sapiēs iudicabit. **J**udicat autē sapiēs de
p̄tatis vsu variabiliter/ inuariabilis ex̄is
sicut est generale conciliū. z hoc pro tem
porū locozū reliquazqz circumstātiarum
diuersa qualitate. **T**eneat ergo suū iudici
um. z maneat ecclesiastica policia optimo
regimie. quale fuit sub moise gubernata/
qm̄ mixta fuit ex triplici policia/ **R**egali in
moise. **A**ristocratica in. lxxij. senioribus. z
in timocratica dum de populo z singulis
tribubz sub **M**oise rectores sumebantur.

Sed opponūt plurimi nolētes ad oz
dinaris remitti ministroꝝ ecclesiasticozū
rū institutōes neqz p̄ electōem. neqz p̄ col
latōes. **E**xpertū est inq̄nt qz turbaret oīa
vēderēt dissiparet. p̄tim cupiditate carna
li. p̄tim seculari p̄tate tracti. de literaz qz
studijs actū eēt. **E**x in p̄mpto est r̄sio/
corrigeret summ⁹ pontifex abusus h̄mōi.
z autoritatis seueritate sup̄ma vigilanter
adhibita. poneret aspera in vias planas
deponeret potentes intrusos de sede. z ex
altaret humiles. sine p̄ce vel mūere. **H**oc
est enī architectozis officū. **D**uz vero pec
cat in his summus pōtifer/ qz ministroꝝ
corrigere. vel presumere vel poterit. **D**ices
qz hoc poterit generale conciliū. **V**ide qz
nec crebro. nec facilliter habet. **A**ix enim
statuit libenter aliquis sibi correctōis iu
diciū. **D**eniqz si propter abusus ordinari
ozum in ministroꝝ institutione putent
aliqui sublatum esse ab eisdem hoc exerci
tium. simile in papa ratōnem. qz ab eo de
beat vsus tolli nūc inueniri dicūt ab alijs
maxime dum recipit annatas/ quoniam ex
hac copula q̄d̄ diu p̄seuerauerit oriet̄ in cui
tabilit̄/ leprosa pestis symonie/ inficiēs
sua cōtagione. nedū caput. s̄z pene singla

De potestate

ecclesie membra. Superest apponatur si
cut apponi querit in reformatioe puilio.

Consideratio. IX.

Potestas ecclesiastica si consideretur
quo ad usum vel exercitium, illa
mutabilis est et multipliciter var.
abilis. **H**ec consideratio cum duobus prece
dentibus soluit proin^o questionē hāc. Si
p^oas ecclesiastica sit immediate a deo. vel me
diate ab hominibus. **N**ā considerādo eccle
siasticā potestatem primo mō concedendū
est absq; vlla dubitatioe q; illa fuit et est im
mediate a deo hoie xpo. sic q; a nullo alte
ro fuit instituta. **H**ec cōgregatio toti^o vni
uersitatis hoim. sedulo xpo dotuisset sibi
p^oas hmoi instituire. quēadmodū pos
tuit vel possz instituire sibi p^oas imperia
lem sup oēs. p^oas regale. p^oas ducas
tū. comitatū et baroniarū et ita de reliq;
p^oas pure secularibus. **N**on aut potuisset
sibi instituire sacerdotiū. nec papatū si
cut haber ecclesia. **H**ec similiter desituit
sicut nec mutare legē xpi. que mutatio seq
tur de necessitate. put arguit Ap^os. q; tras
lato sacerdotio necesse est vt legis traslatō
fiat. **S**i vero p^oas ecclesiastica cōsidere
tur scdo mō tunc in principio nascētis ec
clesie collata est immediate a deo tā petro
q; ap^olis et discipulis. q; bus immediate xps
cōtulit sacerdotiū super corpus suū. vtz et
sup mysticū vñ et ap^ols dicit se recepisse euā
gelii nō per hoies. et sicut mysteriū et mistra
tionē corporis xpi. **E**go inqt accepi a dño
q; et tradidi vobis etc. **E**t ita consequē
ter pbabile est q; sicut xps immediate cōtu
lit hanc p^oas primū suis ap^olis et disci
pulis applicādo. s. eā istis et nō alijs. sic et
immediate cōcessit usum. actū vel exercitiū
um. q; dans formā dat cōsequētia ad for
mā. **D**icim^o tandē bis nō obstantibus vñ
ita se hūitibus q; successores petri et alio
rū apostolorū de cōi lege. sedulo miraculo
vel noua reuelatōe. fuerūt et sunt institu
ti mediate p hoies. vt p consecratōe et ele
ctōem vel aliā institutōe. **U**sus similiter
vel exercitiū receperūt atq; recipiūt medi
ate p humanū mysteriū vel concessionem.

A **E**t forte q; ad usum vel exercitiū p^oas
ecclesiasticę. sic euenit ipse etiā apostolis et
discipulis. q; post immediatā cōcessionē
vtriusq; s. p^oas et vsus. factā a xpo. p^o mo
dū cretēte nūero fidelū fuit ad tollendū

scismar ad exēplar dandū postero. limita
tio facta talis p^oas quo ad vsu et hoc p
perz summū pontificē de cōsensu totius
ecclesie primitiue vel generalis concilij. vt
non quilibet possit in quēlibet vti p^oas
sua attēta xpi ordinatōne primaria q; vos
luit ecclesiā suā regi p^oas principaliter sub vno.
et ab vno monarchice. sicut est vna fides
vñū baptisma. et vna ecclesia. vnitatem capi
tis. tam primarij q; vicarij. qm iste est op
timus p^oas. p^oas in spūalib^o ad
cōseruatōem vnitatis fidei ad quā obligā
tur omes. **N**on sic autē est de legibus ciuili
bus q; debeāt esse similes. et eedē ap^o oēs
nationes propter vrietatē morū et condit
ionū in diuersis puincijs. **Q**uoniam insu
per gladius ecclesie / spiritualis est videlicet
et excōicatio / que potest extēdere se q; nū
libet in longinqs nationes. **A**lter est de
gladio materiali. **P**ropterea nō oportuit
nec forsitan expedit q; in tpali potesta
te eēt vna p^oas monarchia p orbē vni
uersum sicut de spūali p^oas p^oas insti
tutū fuisse iure diuino primit^o i p^oas pet
ri Jo. vl. **P**asce oues meas put scī docto
res et ecclesia tenēdū tradiderūt. **S**uma
mus etiā materiale. cōformē traditō
ni spūali q; inuenit in sole. q; sicut luis ē
nō illuiat^o ab alio corpore sed illuians. **D**e
inde sunt aliq; que ab eo illuiant^o cōsequē
t^o illuiant. nōnulla vero q; illuiant sed illui
minādi virtute carēt. qm in ipse lux occul
bit. **E**xemplū aliū est in Angelica tripli
ci hierarchia vñ licet quo ad naturā q; as
et gloriā. sit quilibz an gel^o immediate forma
tus a dō. nihilomin^o q; ad exercitiū actū
hierarchicū q; sunt purgate illuiaret p^oas
ce tres primi ordies hierarchisunt nō hie
rarchisunt ab alijs. **T**res mediū hierarchi
sunt hierarchisunt. **T**res infimi hierarchi
sunt. et nō alios angelos hierarchisunt.
Papalis autoritas suo mō cū cardinali
b^o imitat^o triplicē primā. **A**lterā vero medi
am. imitat^o Patriarchal^o Archiep^oalis. ep^oas
lis et sacerdotalis autoritas i hūitibus subie
ctos sibi. **Q**o d^o ppter curatos. vel etiā p^oas
solos titulares ep^oas carentes plebe. **U**lti
mi sunt istar triū hierarchie. q; hierarchi
sunt in ecclesia sed nō alios autoritatiue
hierarchisunt quēadmodū sunt populi et
simplices religiosi fm dionisiū.

Consideratio .X.

Potentia ecclesiastica in sua plenitudine est formalis et subiective in solo romano pontifice. **S**upponitur itaque prius quod licet alius possit eligi in papa non sacerdos. sicut eligi alius in episcopo. Ipse enim hilominus appellari non potest aut deus summus pontifex nisi fuerit sacerdos et episcopus consecratus. Et quis ex electione possit aliquid iurisdictionis habere. non tamen habet auctoritatem in episcopi plenitudine ecclesiastice potestatis tam ordinis quam iurisdictionis utriusque. quod perspicuum est ex terminis.

Dicatur autem consurgit equiuocatio non modica propter duos iuristas qui loquentes de plenitudine potestatis papalis solum loquuntur de potestate iurisdictionis ex qua locutione videtur hec absurditas sequi quod pure laicus imo et femina possit esse papa. hanc plenitudinem ecclesiastice potestatis. **S**upponitur insuper etiam dictis quod ex institutione christi nullus in ecclesia debet dare vel suscipere gradum hierarchicos qui sunt purgare illuminare perficere. si non interueniat vere vel interpretative auctoritas summi hierarche. vel monache in ecclesia sancta dei quatenus in eam videtur confusio optimo regimine gubernet ad exemplar ecclesie triumphantis. propter quod dicitur Jo. in Apocalypsi. **S**eruidisse nouas ciuitates hierusalem descendisse de celo. Et moysi dictum est. **E**xide ut oia facias iuxta exemplar quod tibi ostensum est in monte. **S**upponitur rursus illud philosophi quod actus sunt supposito. **T**andem ex his precedentibus possumus describendo dicere quod plenitudo potestatis ecclesiastice est potestas ordinis et iurisdictionis que a christo collata est supernaturaliter petro sicut vicario suo et monache primo per se et suis successoribus legittimis usque in finem seculi. ad edificationem ecclesie militantis. pro consecutione felicitatis eterne. **D**icit in hac descriptione supernaturaliter. ad differentiam potestatis vel iurisdictionis. que successoribus petri potuerunt conuenire secundum leges humanas civiles et politicas. vel dictam iuris naturalis. quod vult ut summus in aliquo politica gaudeat multis honoribus et privilegiis super alios vel ex speciali donatione seu donatione principum et aliorum secularium vel tandem ex ipsius ecclesie seu conciliorum generalium fauorabili concessione. sicut ceteras perfecta. suo capiti naturaliter dare potest. **C**ui concessio vna fuit ratio non mala quatenus honores in interpretandis iuribus et emergentibus quotidie dubijs circa

regime ecclesiasticum quia facilior est recursus ad papam cum curia sua. quam ad ipsum generale concilium. **Q**ue causa mouit ab initio reges instituere et eis potestatem leges condendi et interpretandi tribuere. **H**anc autem distinctionem non attendentes alii putauerunt omnia que nunc summis pontificibus conueniunt. competere et primarie christi institutione et immutabili iure diuino quod falsum est. quoniam staret aliquid esse ex papam perfectum quod careret actualiter multis talibus privilegiis et honoribus in quibus non consistit plenitudo ecclesiastice potestatis. qualis in petro fuisse descriptum. et quia nullus hominum pro christi imo nec ecclesia tota conferre potuit ita nec auferre sicut in consideratione. **I**tem notatum est.

Contendunt nunc aliqui pollentes literis quod post institutas per generalia concilia regulas super electionibus faciendis. et beneficiis per ordinarios conferendis iuxta fundatorum intentionem. que admodum obseruatur de iure prius natus apud laicos. nequaquam licitum fuit papae tales cassare regulas. presertim ita generaliter et passim per resuaciones. et aliter sicut visum est a centum annis vel ultra. **N**on licuit propterea facere. tot et tales non obstantias eorum que constituta sunt in generalibus conciliis. et et qualibus non obstantibus vti solet passim in bullis suis. adeo quidem. ut Alexander quatuor inducit in presentibus quibusdam bullis ponere non obstantiam huius saluberrimi ac celeberrime obseruati statuti. **D**isvtriusque sequitur.

At vero rident alii. non ad originem ecclesiastice potestatis positam a iure diuino tantum de consideratione. quantum respiciunt decretales cum glossa allegatis concordantibus sine numero doctorum vniuersi ad alterum. ut ouis gregi mos est. **R**idetur inquam per vnicuique verbum. quod semper intellexit concilium generale. auctoritatem summi pontificis exceptam esse in omni constitutione sua qualicumque. **N**imirum quia posuerunt isti papalem auctoritatem supra concilium. aut saltem non impari. **E**st autem certum apud eos quod par in pare. et minor in superiore non habet imperium. **B**enedictus autem deus qui per hoc sacrosanctum Constantiense concilium illustratum diuine legis luce. date ad hoc ipsum. vexatone presentis scismatis intellectum. liberauit ecclesiam suam. ab hac pestifera. perniciosissima magis doctrina. qua semper manere. perseuerasset semper scisma nutritum ab ea. **D**eclaratum nempe decretumque est. quod et sine papam generale concilium conuocari. **E**t a

Jur. Jus. 2. 3

De potestate

concilio papa iudicari certis casibus potest. Et insuper habet auctoritatem generale concilium prescribere leges seu regulas secundum quos plenitudo potestatis papalis non quidem in se quod semper eadem est sed in usu suo moderata regulanda est. **N**ec putandum est insuper concilia generalia sic excepisse papalem auctoritatem in constitutionibus suis. ut eadem promitteret effrenis libras ea destruedi leuissime/ que tanta gravitate et digesta sapientium maturitate condita sunt. **I**ntelligit ergo papalis auctoritatis exceptio facta prout occurreret necessitas. vel euidens utilitas postulabat. ubi primum crecursum ad generale concilium non parebat. Alioquin non erat ibi ubi plenitudine papalis potestatis/ sed abuti plenissime. **A**lium vero validum fuerit et ratum quicquid ex abusu tali processit diffinire sub vna generalitate non audeo. **S**cio quod multa sunt iniqua multa in expedienter multa in deformatione ecclesie. que tamen facta tenent. **A**lium videtur apponenda per hoc sacrosanctum generale concilium talis declaratio per quam appareat quo pacto auctoritas papalis et quousque cognoscat excepta/ in constitutionibus vel iam factis/ vel de nouo condendis. quoniam ut autem non est ad preterita lex. **Q**uoniam denique male gestorum preteritis temporibus cessatio vel annullatio. neque facilius neque forte iuridica. et in expedienter plane videret. **A**tendatur regule que sequuntur facientes ad elucidationem precedentium de legum vel constitutionum interpretatione. **P**rima leges humane dantur secundum illa que ut in pluribus accidunt. Quoniam omnes causas particulares enumerare. et remedium specialis legis apponere neque possibile est humano legislatori. cum sint in infinitum variabiles. sed nec expedire propter confusionem fastidiosissimam immo et perplexam. que ex illa multiplicitate consurgeret. **E**rit autem lex secundum usum. honesta iusta possibilis seruari/ et secundum consuetudinem patrie. loco temporis conueniens necessaria. utilis manifestaque ne aliquid per obscuritatem in capite contineat. nullo privato comodo. sed per communi utilitate conscripta. **A**ltera regule leges humane que feruntur generaliter promittunt et debent exceptionem recipere dum deficit ratio legis. quoniam videlicet legislator si adesset. vel alius prudens interrogatus/ exciperet a generali constitutione casum particularem. que taliter aut taliter occurreret. **H**ec autem exceptio multi

pliciter nominatur. quoniam Episcopia. sicut ab Aristotele/ quandoque Juris interpretatio. si cut a legibus quandoque dispensatio sicut a canonistis/ quandoque bona fides sicut a politicis. dicentibus bonam fidem esse ubi non sit aliud et aliud agit. quoniam dicit equitas sicut ait propheta domino. Omnia mandata tua equitas hoc est secundum equitatem implenda. **T**ertia regule. **T**riplex inuenitur iuris interpretatio vel exceptio. **Q**uedam est iudicialis prescriptis ad legislatores et iudices quemadmodum dici solet. **C**ui est condere et est interpretari. **Q**uedam est doctoralis auctoritatis/ prescriptis ad illos quibus data est auctoritatem summi pontificis licentia interpretandi seorsus laice iura vel que super his interpretandis. scia pollent arte vel experientia iuxta illud **C**uius bet experto in sua scia credendum est **E**t iterum. **A**nusquam bene iudicat de quibus nouit. **Q**uedam interpretatio est inuitabilis necessitatis. potest cadere circa quemlibet. dum certitudinaliter videtur imminere periculum nisi vi vi repulerit. et egerit contra generalia verba legis. que casu est sine culpa apud deum. **Q**uis dolere debeat quod incidit in hac necessitate **E**t si docere potest legitimis testimoniis apud iudicem humanum absolutus erit. aliter non. quoniam apud illum idem est de illis que non sunt. et que non apparet. **Q**uarta regule. **J**uris interpretatio. seu dispensatio. vel exceptio que est iudicialis prescriptis hoc operatur. quod agens. contra verba legum non puniatur apud homines in exteriori foro **S**ed apud deum in foro conscientie. peccabit uterque. sed dispensans. et cum quo dispensatur si talis non fuerit que dispensat. quale defecit propter fidelitatem et prudentiam. **F**idelis ne quomodolibet propter priuilegium seu honorem que fuerit derelictio domino vel communi bono **P**rudens ut circumspectus vndeque ratio legis. et legislatoris in rebus **E**t est dispensatio. et mensuratio seu distributio boni communi. que est lex ad singulos secundum legem intentos. putat circumspectas. varietas occurrerit/ que dispensatio si non fidelis et prudens fiat ea appellatur **B**erri. dissipatorem non dispensationem. intellige que ad deum conscientiam. si hoc constituerit aut consistere debuerit **T**ener vero frequenter apud homines secundum exteriora iudicantes hec dispensatio si non contineat errorem apertum. **A**ut nisi fuerit superior lege prohibita/ que dicitur propter statuta fieri possibilis/ ea papalis usum prescriptis per generale concilium. **Q**uinta regule **J**uris interpretatio vel exceptio que est doctoralis auctoritatis/ releuat plurimum. si

Leges humane dantur

obedientes nudo legis verbo. tã quo ad iudicia forensia. sicut est ab expensis releuatio. q̄s in foro conscie & diuino iudicio / p̄ scriptum dũ sunt doctores famati. plures et cepera in arte sua. & in morũ honestate p̄ bati. Alioquin sepe mentis iniqtas sibi. dum corrupta est p̄ceuel p̄cio. Et ecceãt eni munera. etiã oculos prudentiũ. Et si credidit Aristoteli experientie verba loquẽti. Valẽcia facit errare. nedũ circa cõclusiones elo gatas a primis p̄cipiis s; in ip̄ismet p̄cipiorũ moralium ianuis. quẽ admodũ resputabat olim latrocinium apud almanos / licitũ teste Julio de bello gallico. Ac peccatũ innaturale & sordidũ ap̄d romanos p̄m aplm ad eosdẽ. Et ita de plũb; hoĩb; datũ in reprobũ sensum. p̄ varietate dãnatiois vicioꝝ. **S**exta regula Juris interpretatõ vel exceptio. dispensatio. s; h; exigat dũ sit altero p̄dictoꝝ modoz indicaliter vel doctrinaliter q̄ habeat duplex intuitus. vn̄ ad bonũ diuinũ & publicũ. Alter ad p̄ticulã re cõmodũ illũ p̄ quo fit iuris interpretatio vel dispensatio. Euenit itaq; sepi; q̄ dũ pas sim latet rigor legis ex quadã vt fingit cõ passione. & misericordiã cõdescẽsioẽ ad ali quos p̄ticulares positos sub lege / deperit ex altera pte stabilitas & rigor discipline q̄ rigor est p̄cipue in oĩ lege seruãdas. Docuerũt hoc romani q̄ p̄rios etiã filios occiderunt. q̄ in seip̄os rigore legũ suaz exerceuerũt. quatin; disciplina militaris. & obediẽtia legalis inuolara maneret. Docent hoc fr̄es Carthus. q̄ sup̄ esu carnium. v̄l nũ q̄ vel rarissime dispensatõem recipiũt. Ac p̄inde disciplina regularis viger ap̄d eos que q̄ntũ sit collapsa apud religioes q̄sdã alias passim dispensatõib; vtretes / videre stupor & dolor est. **S**up̄ qua re iã Bernar di pro tẽpe suo q̄rela nascebat. Quid mō dicendũ putabim; de tã facili vt appellat dispensatõẽ p̄ papam & p̄latos sup̄ iuramẽtis licitis. **S**up̄ votis rōnabilib; Superfluentia bñficioꝝ p̄latate. **S**up̄ generali concilioꝝ nō obstãtia. **S**up̄ priuilegioꝝ r̄ẽ exemptionũ cõe ius priuantũ & cessiõne. **Q**uis oĩa dinumeraret p̄ que hũc v̄gor ecclesiasticẽ. imo & euangelicẽ discipline tot; vere languit. emarcuit. euauit. **P**ro uideat sup̄ oib; sacrosctm̄ hoc Constãtiẽ. conciliũ. **F**undat in hac radice stabilitas legũ. q̄ consuetudo est optia legũ positiuarũ interpretis. ita si neq; iuri diuino

neq; naturali fuerit cõtraria. **F**undat & illud Aristoteli. politisantis. Non esse dandũ premiũ inueniẽtib; nouas leges. q̄s in se meliores exaterint. qm̄ mutatio legum frequẽs causat instabilitatẽ. neq; p̄mittit eas in cõsuetudinis fixa radice roborari. **H**oc ania duertãt qui ad oẽm motũ capiẽtis ad oĩẽ quod bonũ agi fantasiatũ fuerit / cõdere satagũt nouas leges / penas penis adq̄cere. q̄si sup̄ oĩẽ re que bona est si fieret. bonũ s; expediẽs legem penalem addere. Non enĩ res publica regit per si. **F**undat in eadem radice. rōnabilitas abolitõis vel abrogatõis. quarũdam legũ positiuarũ p̄ oppositos mores subditoꝝ qui uersi sunt in naturã. **F**undat & rōnabilitas p̄missiois quorundã maloz. non vt approbent. sed ne puniant in detertius. **F**undat & ius p̄scriptõis puniẽtis ne fiat incerta dñia / neglectores rez p̄ priarũ ac iuste trãfferẽtes et. ã apud deũ & consciam tale dominiũ in bone fidei possessorẽ & p̄scriptorẽ legitimũ.

Consideratio. XI.

Potestas ecclesiastica in sua plenitudine est in ecclia sicut in fine. & sicut in regulã applicatõem et vsũ huiusmodi plenitudinis ecclesiasticę potestatis. p̄ seip̄am vel p̄ generale conciliũ ip̄am sufficĩter & legitime repũtans. **C**õstat vtiq; datã fuisse petro plenitudinẽ ecclesiasticę potestatis a x̄po ad edificatõẽ ecclesie sue sicut cõformiter ad apostolũ. ponit descriptio. **P**ropterea loq̄tur August. cum alijs q̄busdam. q̄ clauẽs ecclesie date sunt nō vni sed vnitati. et q̄ date sunt ecclesie. **E**t hoc cõuenienter potest intelligi modis quos explicat cõsideratio. quoniam clauẽs date sunt p̄pter ecclesiã & vnitatẽ eius / tanq̄s propter finem. **P**otest etiã dici in ecclia vel in concilio hec plenitudo ecclesiasticę p̄tatis nedũ in se finaliter. sed alijs duob; modis videri licet quo ad applicatõem ad hanc vel illã personam. **E**t quo ad vsũ regulandũ / si fortassis in abusum verti quereret. **C**õstat his tribus modis plenitudinẽ ecclesiasticę potestatis esse in ecclia. et in generali concilio tanq̄s in gerente vices eius. **E**t quidẽ de duplici modo / p̄rio & secũdo non est difficultas. **S**imiliter nec de tertio si cõsideremus descriptioẽ plenitudinis

De potestate

ecclesiastice potestatis, ubi ponitur quod data est ad edificandam ecclesiam. Et igitur summus pontifex habens eam subiectivam sit peccabilis et possit hanc potestatem in destructionem velle convertere. Sicut sacrum collegium quod ei datum est, et consistit quasi civitas aristocratica, non est in gravi fide confirmatum, superest ut aliquid sit relicta in obliquabiliter indeviabilis regula ab optimo legislatore christo, secundum quam possit abusus huiusmodi potestatis reprimi dirigi atque moderari. Nec autem regula est vel ecclesia, vel generale concilium. Unde cum medium virtutis aliter non habeat nisi put sapiens iudicabit, finalis resolutio, ad hanc sapientiam fieri ad ecclesiam ubi est sapientia indeviabilis vel ad generale concilium. Hic fundantur ea multa que per hoc sacrum concilium et constituta et practicata sunt. Et quod papa iudicari potest et deponi per concilium. Quod deinde in regulacione sue potestatis quod usum subiecti et sibi potestati. Cur ita facis, et ita de pluribus que recollecta sunt in illo sermone. Pro sperum iter faciet nobis deus. Possunt ad hanc considerationem addere quod plenitudo ecclesiastice potestatis, si consideret in sua latitudine, ipsa non est in solo papa, nisi quodammodo fontalis, potestativum originaliter suo modo. Decem latitudo potestatis complectitur in se alias potestates ecclesiasticas collectivam, a summo usque ad deosum, et est in eis plenitudo ecclesiastice potestatis papalis tanquam pars integra in suo toto, et ita non est maior, vel superior ad totam ecclesiam, sicut nec pars maior toto. Si vero consideret hanc plenitudinem in sua summitate, tunc absque ulla dubitatione plenitudo ecclesiastice potestatis papalis, superior et maior est ad reliquos, sed iam illud quod reliquum est, nullo pacto potest constituere generale concilium iuxta illud quod dictum est prius quod generale concilium in sua ratione formali includit de necessitate, papalem auctoritatem siue papa sit siue non sit, quod si papa est et vult facere debitum suum de convocando concilio certe debet auctoritari per ipsum. Si vero pertinaciter renuit in destructionem ecclesie, iam tunc agendum est acti non est et remanet in ecclesia potestas seipsum congregandi, et sibi providendi ac ordinandi de potestate papali, scilicet tertio modis quod ad applicationem ad usum, sicut de capitulo de cano, vel de universitate et rectore, suo modo dicetur. Si occurrit difficultas principalis quod mortuo papa, vel electo, possit ipsum concilium. Potest itaque prius consti-

tuere sibi papam unum modo solito per electores dominorum cardinalium vel alio modo per compromissum vel per viam spiritus sancti, si probabilem sperare posse fieri quod omnes concordarent in unum. Vel forte per expectationem divini miraculi sicut fuit in electione Hartie. Et de hac potestate potestatis concilii non est difficultas quin sibi possit facere caput unum. Alia multa sunt que papa mortuo vel electo potest exercere concilium per seipsum vel per organum aliquid quod vice omnium, quod admodum sepe practicum est in hoc concilio de diversis sententiis et decretis respicientibus exercitium iurisdictionis coercitive sicut in vocacione et depositioe pape sicut in excoicatione et interdicto, relaxacione et absolutione factum est in causa tridentina et Argentina, in quibus omnibus introducta sunt Synodalia loquens decernens diffinitives. Sic inuenit in primis conciliis, tunc apostolorum et aliorum quod concilium loquebatur non papa etiam dum vivebat. Unde dicitur apostoli et senioribus Act. xv, scribentes acta illius concilii. Visum est spiritui sancto et nobis. Et simile notat actu, vi. de convocacione ecclesie per xv. apostolos. Et in conciliis generalibus tales inveniuntur modi loquendi. Placuit sancto concilio, vel concilio diffinit, vel statuit sanctum concilium vel sacri auctoritate concilii vel Synodalis ordinariorum viget. Et ita in similibus. Denique tertio sunt alia que non possunt exerceri nisi per suppositum determinatum iuxta iam allegatum quod actus sunt suppositi. Circa que diffinitiva, quod vel illa sunt talia, que nulla potest exercere nisi sit papa, nec per missionem nec aliter. Vel sunt talia que committi possunt per aliquem vel aliquos per quos exerceri non possunt, sicut cura parochialis. Et de curato non sacerdote, que potest committere simplici sacerdoti non habenti plebem aliquam, que in cura sua celebret missam et secreta. Et audiat confessiones et absolvat, que mittret eucharistiam, et ita de reliquis spectantibus ad sacerdotium. Poterit igitur sicut concilium, committere sacerdotibus ut agant talia que nec concilium per se nec illi sacerdotes sine commisionem vel linciam concilii possent exequi saltem licite. Quocirca restat persequendum de illa conditionali si sit aliquid potestatis in papa que possit in aliquid in quo nulla altera potestatis ecclesiastica potest attingere neque de facto neque de iure. Et videtur potestatis facie que non iuxta conditionem doctorum sententiam, que dicitur potestatem ordinis esse equalem in omnibus sacerdotibus comprehendendo more apostoli episcopatum sub sacerdotio. Non enim videtur que sit aliquis

13 cardinalis

15

16

actus ordinis in que possit papalis autoritas. quin in illu possit de facto potestas epalis. Ceteru de potestate iurisdictionis quodcumq; fiat sermo videt q; conciliu possit illa concedere in defectu pape in subijciendo. A ep. tales populos quales voluerit. p sacramentoru licita r rata ministracione. Et ita practicauit hoc conciliu circa Samayras legatos eis dando. qui licite possent omnia que sunt ordinis r spualis iurisdictionis. Proinde qd de largitoe indulgentiar tenendu sit lectori interim considerandu relinq; si solius pape concessioe. mediate vel immediate tradi possint. Putant aliq; q; p;as hec respicit clauis in foro penitentie. Propterea conuenit in eodez foro cuilibet sacerdoti maxime ep. si no fuerit hec p;as a supiore. quo ad vsu l; mitata/ aut couenit illi qui habet cura comunitatis ecclesie fm thoma Conciliu v; ro tale cura h; Porro iuxta huc dicendi modu potest occurrere scandalu trahens ad hoc in couen; i;es. q; ecclesia poss; bñ re; gi vsq; in fine seculi sine papa/ vt si generale conciliu daret licentia omib; ep; sacerdotibus cuilib; supra pleb; sua absq; v; la iurisdictionis limitatoe vel restrictioe. qz sic ep; possit constituere sacerdotes. imo r ep; licite r rate. r vt clauib; ita de reliquis oib; hierarchicis actib;. Rñdem q; etsi ad tps aliqd generale conciliu possit aliqd tale facere. qm habere papa est p;ceptu affirmatiu. obligas ad sp. s; no p; sp sicut apparuit du vacauit sedes p duos aut tres anos. sicut nũ vacat. Nihilominus generale conciliu neq; debet. neq; possit tale defectu capitis vsq; in fine secl; tollere. stãte lege p; tñ suppleredu necessitas v; ger. vel suadet euides vtilitas. r hoc vel p vnu ep; q; si vicariu. vel p plures. si mul aut successiue. Et hoc mo dicit e; plenitudo p;as ecclesiastice in ecclesia suppletur. Cognoscim; ex his q; false sunt r iuriuse concilio generali. tales assertioes q; negant ab eo vel ab eccia. executioes p;as supme iurisdictionis. Negat insup decernedi vel diffiniedi p;ate/ du papa e; reponetes in eo solo hac autoritate diffiniedi. cu et multis concilijs r certa rõe costet oppositu An r apostoli miserunt in samaria petz r iohes tanq; subditos ecclesie Et iacobo p;ulit diffinitioes sacri concilij sup cessatoe legaliu. de quo Act. xv. notatu est qn tñ pe-

trus p;sidebat. r residebat in eccia legitime/ cu esset in gra r firmat; die p;tecostes.

Possum; tandẽ canones appareret discordes sup laude plenitudis p;as papalis rõnabiliter ad concordia reuocare si distinetioes trimẽbz e; acceptiois ecclesiastice potestatis acute viderim; Hanc eni potestatem formaliter r in se consideratã p;io mo/ nemo iudicare p; neq; Augusti. neq; populus neq; tot; cler; imo nec vniuersalis ecclesia. Sec; in alio duplici mo An sicut ex consideratone p;as h; stupendet miraculose ipatores etiã r reges p;umbunt ad oscula pedu pape. Et inde cõsurgit aliqñ ex hũana fragilitate arrogans supbia in psona pape referetis ad se qd impedit potestati. Non aliter existimandũ est de p;ribus sanctis patrib; extollẽtib; papã miris modis Et inde suborta est in qbusdã summis potificib; arrogãtia maior debito. qd est vsurpare id qd iure non poterat

Hinc cuidã gloriãti q; pedib; suis cõculcaret imperatoris caput. retudit hac arrogantiã/ acriter satis Imperator hoc mordaci verbo. Nõ tibi inq; sed petro Hic sit p;erea q; absq; mendacio vel adularatõe papa neq; sum; p; appellari sanctissimus p; adorari cultu dulcissq; ad oscula pedu; ita de reliq; honorib;. Sic eccia q; macula non h; neq; rugã que instar Marie virgo est r m; introducit qñq; tanq; peccatrix r fordidã non quidẽ p se. r in se. s; p peccatis filioz. sicut anima sana fert r regit corpus egroru

Consideratio. XII

De potestate ecclesiastica papalis nõ ita hab; dominia r iura terreni simul et celestis impij q; possit ad libitũ suum de bonis clericoru. r multo minus laycoru disponere. q;uis concedi debeat. q; hab; in eis dominia quoddã regitiuũ directiuũ. regulatiuũ. r ordinatiuũ De claratõem hui; consideratõis quã discretio moderatit; atq; mediatit; ponit inter errores oppositos/ dum facere meditari occurrere visa est prout in ipso meditationis mee secreto. duplex improba pestis. Nomen vnius detractio liuida. Nomen alterius adulatio subdola. Prima potestatem ecclesiasticam deprensens. subijciebat tempali. Altera sustollebat in immensu; velut ad similitudine altissimi r fundens iura

Ne Denuntio

cuiuslibet alterius potestatis. Tolle tolle clamat detractio temporalitate omnium ius vel dominium ab ecclesiasticis. Quare? Quia sic instituit christus. cuius ista vox est. Nisi quis renuerit auerit oibus que possidet non potest me esse discipulum. Sic improperebat Julianus apostata christianis. rapiens eorum facultates. Addit detractio que ecclesiastici nequaquam capaces sunt iurisdictionis temporalis. etiam si principes alij conferre voluerint. Inducit apostolum quod nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. Addit detractio. Nihil habere ecclesiasticos. neque decimas. neque oblationes quod a terminis alias dotaciones vel possessiones nisi ex pura elemosina donantur. Et que ab ecclesiasticis peccatis saltem habitualiter possent per seculares potestates optimo iure tolli. quod data est potestas hec secularis in vindictam malefactorum. neque sine causa gladius portat. Addit quarto nitens apostoli verbis. Nunciamus alimenter. et quod regamur his contenti sumus. quod quequid habent ecclesiastici ultra simplicem victum et vestitum. totum illud est pauperum. cuius retentio ne dum furtum vel rapina simplex est. sed sacrilegium putatur. Quod ad hanc sententiam tam hieronimi verba que bernardi. Vult tandem detractio ecclesiasticos omnes ad illam apostolorum et discipulorum primam paupertatem. sine equis. sine thesauris sine calciamenis sine possessionibus. de necessitate salutis redigere. execras in ecclesiasticis pompam omnem vel seruitium. vel ciborum vel equorum vel indumentorum. **C**onsurgit ex aduerso blandiens et subdola adulator. et ad aures ecclesiasticorum precipue summorum pontificum insusurrans. Quanta est. que sublimitas ecclesiastice potestatis tue. Quod sacer dote. que nihil est secularis autoritas tue comparata. Quod si sicut christo collata est omnis potestas in celo et in terra. sic eam christus omnem petro suisque successoribus dereliquit. Unde nec constantinus que Siluestro pape contulit. quod non esset plus suum. sed reddidit iniuste detentum. Porro sicut non est potestas nisi a deo. sic nec aliquid temporalis vel ecclesiastica imperialis vel regalis nisi a papa in cuius femore scripsit christus. Rex regum. dominus dominantium. De cuius potestate disputare. instar sacrilegij est. cui neque quisquam dicere potest. Cur ita facis. Si etiam temporalia omnia si ecclesiastica bona. atque dominia mutauerit. diripuerit distraxerit. Denique si non inueniuntur hec scripta

ab illis etiam qui sapientes sunt in oculis suis. Si preterea non inueniuntur fuisse per aliquos summos pontifices hec credita. Notum est illud. Satirici. Nihil est quod credere de se non possit cum laudat deus equa potestas. Et illud comici de adulatore. Dic peccato et stultis insanos facit. Senties autem adulatori. quod ad oculos nimis se cognosci. studeat quasi modestiori sermone depressius vti. ut credibilior appareat. Concedit seculari potestati possessiones et iurisdictiones proprias que tollere neque pro libito papa. Recognoscit Constantinum vel alios principes aliquid ecclesie nouiter contulisse. Nihilominus tradit quod summus pontifex summus est monarcha nedum in spiritualibus. sed temporalibus habens potestatem banc immediate a christo. sed alij reges omnes et principes suam recipiunt donationem ab eo. et solum mediate a deo. Alioquin ut monstruosus esset hic mundus. si haberet tot capita que non sub vniuerso regerentur. Rediretque manichei deliramentum ponentis duo principia. Unum bonorum et spiritualium. Aliud malorum et temporalium. unde et sicut corpus est propter animam. et ab anima viuunt regitur. sic potestas secularis propter spirituales a qua recipit suum esse legitimum. Quia autoritate spiritualis que negat vel impugnat sunt interius sunt foris ecclesiarum prout gladio vel spirituali excommunicationis sicut catholici vel debellatores sicut infideles feriunt. Eorum dominia vel bona in alios transferri. **H**anc existimatorem habuisset ius est Bonifacii octauum in quadam decretali. Et in hac fundari putat ab aliquibus dominorum prutenorum aduersus infideles debellatores. suorumque bonorum et dominorum conquisitio. Putat ab alijs depositio vniuersi Regis fracie per papam zachariam. hic esse fundata tamquam papa sit que transferre possit reges et regna. **R**ursus aiad uertens. adulatio. durum esse multis hunc sermone. et ideo minus credibile studet loqui restrictius. concedens quod sicut ante petrum fuerunt apud infideles vera dominia que admodum irrefragabilis autoritas sacre scripture et euangelice narrationis testis est. Sic non oportet nunc post petrum. ut omnis potestas imperialis Regalis vel altera secularis sit immediate robur habens a summo pontifice sicut rex francorum christianissimus superior hoc modo non habet nec recognoscit in terris. Idcirco transferret verbum suum adulator loqui de dignitatibus officijs et bonis ecclesiasticorum que omnia sic subiicit

Ingenio fedeliter

C

L

summo pōtifici vt quicquid circa ea placue-
rit disponere mutādo transferēdo. appro-
priando hoc possit hoc teneat raturū sit
licet hoc sine causa. licet cū peccato suo pe-
gerit. quōuis pētū circa hoc vult adulatio
longe a papa sit facere. vt cū symoniā pos-
se neget cōmittere. quoniā suā sunt omnia
ecclesiastica bona. Lōcedit in sup q̄ sup ius
est/potens ab altero ius suum tollere r q̄
nec ab eo appellari/ neq̄ euz indicialiter
euocari. nec obedientiā ab eo subtrahi. p̄
sertim extra casum heresis sit aliquaten⁹
possibile. Hic solus symbolū fidei cōde-
re hic solus causas eiusdem fidei. r maio-
res ceteras tractare potest/ solus vt iaz ta-
cū est. diffinitōes. regulas. leges. r cano-
nes condit. Alioquin quicquid p̄ alios dif-
finitur. decernit. cōditur. statuit. irritū est
r inane. Nec aliqd̄ ex eis que statuerit. p̄t
nisi per ip̄m quōlibet cassari vel infringi.
Fallor si nō ante celebratiōem hui⁹ sacro-
sancti Constan. synodi sic occupauerat
mentes plimoz. literalitū magisq̄ litera-
torū ista traditio. vt oppositoz dogmati-
fator. fuisz de heretica prauitate vel nota-
tus. vel dānatus. Hui⁹ rei signū accipe/
quia post declaratiōem ex theologie prin-
cipijs luce clarioz. r quod vrgenti⁹ est
post determinatiōem r practicatiōem eius-
dem scē Synodi/ inueniūt q̄ talia pa-
lam asserere non paueant. tam radicati r
vt cancer serpens tā medullit̄ imbibituz
fuit hoc p̄isce adulariōis virus letiferū.
Tandē miserāte deo moderatit̄ discre-
tio. collustrata lumine legis euāgelice. me-
diam ac regiā viam tenēs inter deuios er-
rores extremos. detractōis r adulariōis
ponit dictā hanc cōsideratiōem duodeci-
mā cum prioribz. tanq̄ signū aliqd̄ osten-
siuū itineris recti. ne forte offendāt ad la-
pidem erroris. pedem sue inq̄sitiōis kru-
tatores veritatis. Unde dicim⁹ ecclesias-
ticos r capaces esse bonozū tempaliū. et
multa eis ex debito. nō ex elemosina pura
cōpetere. r nō debere eos coerceri. vel spo-
liari p̄ secularē potestātē. nisi vocata sit in-
sui iuris subsidiū. quod dicit̄ propter he-
reticos r rebelles. Possunt ipsi deniq̄ cū
diuitijs aliter q̄ apostoli viuere cōuersari
vel incedere pro tempoz loco r aliaruz
circūstantiaz varia q̄litate/ prout sapiēs
iudicabit. Nec ita sunt hieronimi vel ber-
nardi verba. generaliter ad omnes ecclesias

sticos tanq̄ propriū habeāt nihil. detoz/
quēda. Donachis autē quib⁹ loqueban-
tur alia lex est. Vitam⁹ ex aduerso stultis
tas r falsas adulariōis insanias. attribu-
entes summo pōtifici plenitudis potesta-
tem. q̄lem descripsim⁹ que tāta est quantā
sapiētissim⁹ legislator xps p̄cudit suffi-
cere ad edificatiōem continuam ecclesie
dilectissime sponse sue. quā propria mor-
te firmauit r dorauit. Cui prāti detrabere
esset impietas sacrilega indignissimaq̄.
Sed glorificent deū qui potestātē talem
dedit hominibz. misericordissima pietate
sua. que potestas q̄to sublimior est pul-
crior r dignior. tanto ne vertat in abusuz
vilē. turpem. et indignū. prouidere debet
summ⁹ pontifex eam vt sapiēs iudicabit
regulare. Quid autē sapiētius in terr⁹ ge-
nerali cōcilio quod r sp̄sancto regitur. r
cuius agifrentis summa libertas est. Pre-
clare dixit Aresto. Non esse seruitutē obe-
dire legibus. Addam⁹ summū pontifi-
cem cū collegio suo ita presidere bonis ec-
clesiasticis. vt de eis statū habere sufficiēs-
tem r decentē oporteat. Sed nō ita vt cas-
put grauiduz membra reliq̄ obruat mole
sua. neq̄ velit vsurpare p̄tra naturā singu-
laris mēbri omnia officia mēbroz/ quib⁹
singulis vt ait apostolus p̄riū datum est
officiuz. Nam si omnia ocul⁹ vel caput vbi
pes/ vbi man⁹. Lōcernit hoc collatiōē
beneficioz/ multiplicatē exēptionū odio-
sissimā. plenā erroris r cōfusionis in eccle-
siastica hierarchia r ita de reliq̄s. Reserva-
tiōē preterea tot casuū. tot exēcutionū
in foro cōscientie. euocatiōem tā facile qm-
nū causaz ab ordinarijs sint cause ille p̄-
phane sint sacre fidei quales fidei causas
omnes ab ordinarijs singulis p̄serti in do-
ctrinis notorie scādalis antibz dioceses su-
as/ r vbi vident studia literaz velle phibe-
re quid aliud est. q̄ ianuam grandē erro-
ribz ap̄ire. Postremo suis se termis
ita potestās ecclesiastica coarctat. vt memi-
nerit potestātē secularē etiā apud infide-
les. sua habere p̄ria iura suas dignitates
sua leges sua iudicia. de quibz occupare
se ecclesiastica potestas nō p̄sumat vel vsur-
per. nisi dū redundat abusus prāti secu-
laris in impugnatōem fidei r blaffemiaz
creatoris/ in manifestā ecclesiastice prāti
iniuriā. tūc enī attendere cōuenit vltimā
hui⁹ cōsideratiōis duodecime p̄culā. q̄

bona p̄didi. an p̄didi. q̄

De potestate

in his ecclesiastica potestas habet dominium quod
dam regium. directiuum. regulatiuum. et ordi-
natiuum. **C**oncludunt hoc et nihil fere
aliud rationes et allegaciones omnes induci solite
quod plenitudo potestatis papalis superior est
ad omnem aliam ecclesiasticam et regalem. Quia
sub hoc respectu potestas uniuersalis ecclesie
vel generalis concilii legitime congregati. di-
ci possit maior in amplitudine vel exten-
sione. maior in infallibili directione. maior
in more reformatione in capite et in membris
maior in coerciua potestate. maior in cau-
sariu fidei difficultiu ultimata decisione. ma-
ior denique quod copiosior. complectitur enim salte
virtualiter omnem potestatem. et omne politicu
regime. papale. imperiale. regale. aristocra-
ticu et tyocraticu prout alias deductu
est ex descriptione concilii generalis que ta-
lis est. **C**oncilium generale est congregatio
legitima autoritate facta ad aliquem locum.
ex omni statu hierarchico. totius ecclesie ca-
tholice. nulla fidei persona que audiri req-
ratur exclusa ad salubriter tractandū et ordi-
nandū ea que debentur regimē eiusdem eccle-
sie in fidei moribus respiciunt. **D**icamus
hic aliqua circa diffinitionem hanc concilii ge-
neralis. **E**t primo quod congregatio legitima au-
toritate facta dicitur regulariter a papa. sic
sonant decreta et decretales innuere. **E**xci-
piuntur tamen tres casus. ubi congregatio con-
cilii generalis fit legitime sine papa. **U**n-
de desunt esse per mortem naturalem vel civilem
seu canonicam. que est depositio. **U**el si ca-
dat in perpetuam maniam. **A**ut si ad eum capti-
uatum non pateat accessus. **A**lius dum suffi-
cienter requisit de conuocando concilio. renuit
contumaciter in pnie ecclesie presentis si rāgat
ipsum. **T**ertio si concilium postquam est a papa le-
gitime congregatum statuatur certum tempus et locus
per celebrando generali concilio sicut infra tri-
ennium vel de decennio in decennium. etiam ubi
papa renueret. **N**ec refertur prior secundo
casu per quem euocet concilium. dummodo congreget
quomodocumque sicut per Hililomin expedire
decernere per futuro modum conuocatois sicut
in reformatione salubriter est auisatum. **S**in-
tā et synodaliter iam esset diffinitum. **D**ica-
mus secundo iuxta probabilem valde sententiam quod de
statu hierarchico ecclesie non sunt proprie nisi
duo status. **P**relatorum maiorum videlicet quod suc-
cedunt apostolis. et sunt episcopi archiepiscopi. **E**t ita sur-
sum. **E**t minorum. quod successores sunt. **L**xxij.
discipulorum. **E**t dicitur plati scilicet ordinis di-

gnitatio vel honoris. quales sunt curati qui-
bus ex statu et ordinario iure. conueniunt
tres actus hierarchici. primarie. essentialiter et
immediate a christo. quod sunt purgare per correctio-
nem. **I**lluare per doctrinam et predicacionem. **P**er-
ficere per sacramentorum ministracionem. **F**undat
hec sententia. **D**at. **L**xxij. ubi postquam christus dixit
perat dic ecclesie. subiungit de quibus loquatur dicit
ait. **D**ecumque solueritis super terram etc. **C**onstat
autem quod nedum apostolis sed et discipulis loquatur in
ista glosa doctorum in hoc loco. **E**t **D**at. **L**xxij.
et **L**u. **L**xxij. ubi fit sermo de missione. **L**xxij. di-
scipulorum. **D**at. **L**xxij. ubi christus petro dicit per
oibus. **D**ecumque ligaueris. **E**t iterum super
hanc petram edificabo ecclesiam meam. et porre
inferi non poterit. **C**oncordat
Aug. **D**iero. **Y**sid. **B**eda. **D**agister ubi p-
us. et expresse multum **D**amasus papa. **N**on
ampli inquit quam duos ordines inter discipu-
los domini esse cognouimus id est. **L**xxij. apostolorum et
Lxxij. discipulorum. **U**n ista precesserit ignoras-
mus. et quod ratio caret extirpare necesse est lo-
tur contra coepiscopos. **D**icamus tertio
naturam generalis concilii talis esse. ut nullus
fidelis qui audire voluerit. debeat excludi ab
audientia quatenus vel doceat vel doceat si
cur legitur in principio concilii. **D**istin-
gui tamen solet de his tribus vocem in concilio.
Quidam habent consultiuam. **A**lij diffinitiuam.
Primi sunt quibus inest noticia talium que
tractant etiam usque ad mechanicas artes. **E**t
si querat de more reparatois ecclesiarum. mate-
rialium esse poterit in lathomis uot consulti-
ua. **S**ic in aurifabris et fabris. **S**ic dum
fit questio de philosophicis et moralibus
disciplinis ut sunt precepta decalogi. pnt se-
culares eruditi in phia legato et moribus da-
re concilium. et aliqui salubrius quam nonnulli pre-
latoz vel curatoz vel etiam theologoz usque
adeo. quod in generalibus conciliis contra **A**riuz
tpe **A**thanasij fuerit interrogat. genit phi-
losophus de materia nedum pure morali. sed
quod tangebatur de trinitatis eandem essentiam.
Letex de uoce diffinitiuam quales ea habe-
ant non est dubium de episcopis et superioribus platis
sicut iuxta predicta practicatū septem inuenit
in prioribus conciliis. **S**ed neque videt ambi-
guitas esse de minoribus platis quod sunt cura-
ti et hierarche. **N**ec de illis quod ad hunc dupli-
cem platoz ordinem reducuntur. quibus non
ex privilegio solo sed ex statu et ordinario
iure competit animarum cura. quomodocumque
sunt multi **A**bbates decani ppositi cum

ma 7. q. 9. p. 1. p. leg. hanc
p. 1. p. 1.

similibus. **F**acit ad hoc determinatio sacre facultatis theologie parisiensi nuper edita contra temeritatem extollentium privilegia eos sup curatos in predicandis et confessionibus. ubi sic dicitur in duobus primis articulis. **D**ñi curati sunt in ecclesia minores prelati et hierarchie et primaria institutio neque quibus competet ex statu ius predicandi ius confessiones audiendi ius sacramenta ecclesiastica secundum exigentiam sui statum et parochiano ministrandi ius sepulchras dandi ius in sup decimas et alia iura parochialia recipiendi. **S**ecundus articulus quod ius predicandi et confessandi competat prelati et curatis principaliter et essentialiter et mendicantibus de p accidens et privilegio. quoniam sunt introducti vel admissi ex concessione et beneplacito dñorum prelatorum. **D**icam postremo quod licet ea que statim dicta sunt personarum videantur iuri dñorum obsequationi priorum concilio atque ratio. Nihilominus concilium potest certis de causis et ad tempus constitutere voces diffinitivas in pluribus vel paucioribus. et in alijs que dicitur sint / satis sicut ad illa que facta sunt et fieri possunt vario modo circa institutionem prelatorum ecclesiasticorum maiorum et minorum que quandoque fiebant a toto populo et clero. quoniam a toto clero solum quoniam a solis canonice ecclesie cathedralis. et novissime crebra? p solum papam sicut plimorum est iudicium

Consideratio. XIII

Potestas ecclesiastica sicut et alia quilibet originatur a prima iusticia secundum quam iura omnia leges iurisdictiones atque dominia pulchra ordinis varietate fundantur. **D**escribitur itaque iusticia que est perpetua constantis voluntas. ius suum unicuique tribuens. **H**ec autem descriptio competit principaliter iusticie divine. in ordine ad suas creaturas. **D**eus nempe solus est qui voluntate perpetua constanti. dar unicuique rei quod suum est. suum inquam non ex debito rigoris. sed ex liberalissima et dignatissima donatone creatoris. **H**ic in quolibet retentum est de iure. quantum de entitate. **H**ic enim res quelibet ius seu titulum id habendi quod habet ex dictamine regis sive proprie iusticie. **I**us vero sic describitur ius est prout seu facultas propinqua convenienter alicui secundum dictamen prime iusticie. **P**orro dictamen hoc lex dicitur quia lex est regula conformitatis habens ad dictamen recte rationis. **D**ictamen vero recte rationis prime.

et iusticia conveniunt in deo synonymice. **P**roinde dictum est in descriptioe iuris que est facultas propinquare. propter illa que in potentia obedientiali convenire possunt cuilibet creature / quod posse dicere possumus vel obedientiale vel logicale secundum quale non dicitur proprie res habere ius vel legem / sicut non dicitur mus. quod dñati ius habeat ad beatitudinem eternam. **H**ec quod stella ius suum seu facultatem habeat in tanta luce quanta refulget in sole licet in potentia obedientiali creature vel absoluta dei possint hec omnia fieri. **C**onsequenter ab hac amplissima iuris legis acceptioe. sicut videtur scriptura dum ait **D**e sunt leges celi et terre etc. et alibi pluries et apud boetium. **L**eges pati sidera cogis / fit descensus restrictior. ad ea que creaturam rationalem respiciunt ut rationalis est. **S**it subinde distinctio de iusticia quod quedam est essentialis et primaria. quoniam pre descripta est **A**ltera est participata seu derivata et attributive dicta que sic describitur. **I**usticia est habitus vel tanquam habitus conformis divine iusticie. eiusque imitativus participatioe. quo habitu inclinatur habens eam. facere ius vel reddere. **I**ta quod ius est velut actus vel usus vel effectus vel titulus talis iusticie. **R**ursus de iusticia sic accepta participative dicitur mus quod quedam est iusticia originalis quedam regni celestis ut ibi. **P**rimum querite regnum dei et iusticia eius. **E**t hec duplex est quedam glorie. quedam gratie. **A**ltera item est iusticia legalis. alia civilis. **I**usticie vero civilis vel alia distributiva alia commutativa. **E**t ita de reliquis acceptioe iusticie specialibus. **I**usticia legalis est omnis virtus sicut caritas est tota lex christi. **P**orro iusticie distributive contrariantur promotores indigne et intrusiones in officijs reipublice et beneficijs ecclesie. **C**ommutative autem contrariantur contractus illiciti. usura et fraus in temporalibus. **S**imoniam et gratiam in spiritualibus de quibus non est hic dicendum per singula. **D**icam preterea tot esse legum varietates. quantum modis iura variantur secundum dictamen participative iusticie. **P**ropterea sunt quedam leges proprie divine quedam proprie naturales. quedam positive vel humane. **Q**uoniam alique sunt canonice vel ecclesiastice alie sunt civiles seu politice. **E**t quous pauce repiantur leges. quin mixte sunt ex participatioe diversarum. nihilominus denotantur lex a pre dñanti seu a principali quod in ea reperitur. **Q**uibus pre suppositis dicam ulterius descriptioes

De origine Juris

huiusmodi legum. **L**ex quoniam lex dicitur a ligando id est obligando vel a legendo id est dictando quod agendum sit. Conformatur ad hanc obligationem seu dictamen recte rationis describimus principales leges obligatorias. quae de consuetudinibus et promissionibus. et si quae sint aliae. facilius habebimus ex his cognitio. **L**ex divina obligatoria est signum verum reuelatum creature rationali notificationem recte rationis diuinae volentis teneri seu ligari illam creaturam ad aliquid agendum. vel non agendum pro consecutione felicitatis eterne. Dicitur hic et infra Signum notificationum / quoniam proprie nulla lex obligat liberum arbitrium si notificata non fuerit. Hoc autem signum triplex est quoddam mentale / quoddam vocale / quoddam scriptum / si cut est lex scripta / plata / indita / literal / vocalis / mentalis De mentali scribitur in psalmo Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Et ad Rhoma. in pulcre pro totum. Et iterum in psalmo. Legem tuam in medio cordis mei. **L**ex naturalis obligatoria describitur quod est signum naturaliter habitum. notificationem recte rationis diuinae. volentis creaturam rationalem humanam teneri seu ligari ad aliquid agendum vel non agendum. pro consecutione felicitatis sui naturalis / qui est felicitas humana siue monastica siue iconomica siue politica. Dicitur autem signum pure naturaliter habitum. illud quod inditum est cuiuslibet homini. non impedito in usu debito rationis. Impedit autem pro corpore. pro erroribus. pro peccatis multa. **N**otificatur ex hac duplici descriptione. differetia et convenientia diuinae legis ad naturalem principalem ex modo acquisitionis. et ex parte finis. **L**ex enim diuina de ratione sua habet primam ut acquisitionem pro reuelationem. Deinde quod ordinat de primo et se ad felicitatem eternam. **L**ex vero naturalis etiam possit sic acquiri. et ordinari sicut patet in datione preceptorum decalogi. in utraque lege veteri et noua. Hanc tamen non habet de ratione sua ut naturalis est. sed transit in diuinam. **L**ex canonica describitur quod est signum habitum per humanam traditionem notificationem recte rationis diuinae. volentis creaturam rationalem humanam teneri seu ligari. ad aliquid agendum vel non agendum principalem pro consecutione felicitatis eterne. Per hanc ultimam clausulam conuenit lex canonica cum diuina. et differat a naturali. Et per primam ab utraque sub sua ratione. quae est ut habeat eius cognitionem et robur per humanam traditionem magis quam per puram reuelationem. vel natura-

turali euidentiā. **L**ex civilis describitur quod est signum habitum per humanam traditionem positivam volentem quod homo teneat seu liget aliquid agere. vel non agere pro consecutione finis sui naturalis qui est humana felicitas. vel monastica vel iconomica vel politica. **P**ariter descriptio ex prioribus. **U**n diligentem attendendum est quod sicut in speculabilibus sunt primo principia naturaliter nota. **S**unt secundo conclusiones euidenter ab illis principibus demonstratae. **S**unt consequenter tertio conclusiones tantummodo probabiliter deductae ex praedictis veritatibus circa quos est solus opinio. **T**andem quarto sunt aliae propositiones sic elongatae a primis veritatibus quod non apparet quod ex illis sequantur vel repugnent. ut si astra sint paria vel imparia. **P**roportionabiliter suo modo dicendum est de veritatibus moralibus sub hac distinctione quadruplici. **E**t intra duplicem primum gradum accipitur ius pure diuinum si veritates sint certitudinaliter reuelatae. vel ex reuelatis manifeste deductae. **S**i cognoscantur per euidentiā. naturalē. accipitur ius proprie naturale. **C**irca tertium gradum et quartum proportionabiliter sumitur canonice et civile. addita legislatoris auctoritate. quae facit ut propositio moralis aliunde solus probabilis vel improbabilis legibus proprie diuinis vel naturalibus robur habeat. et ut obligatio ad alterum finem vel supernaturalem. et sic est lex canonica / vel naturalis. et sic lex civilis vel politica nominatur. **R**ememorandum est tamen id quod iam dictum reperitur. paucissimas inueniri leges quae non se mutuo principent. sed ratione distinguunt eas secretum. **T**raheam consequenter per sermonem de iusticia de iure. de lege. loquor de iurisdictione de dominio. et de policia. **I**urisdictione describitur vel interpretatur quod est iuris dictio. id est potestas seu facultas exercendi ius. **V**el dicitur iurisdictione quasi iuris dictio id est pronuntiatio seu promulgatio iuris. **Q**uae iurisdictione quadruplex est iuxta quadruplicem legem. **D**iuina. scilicet naturalis canonica civilis. **I**taque iurisdictione diuina est potestas exequendi ius. quod pertinet alicui secundum legem proprie diuinam et hoc in alterum vel tantum in alterum. **N**on enim proprie dicitur habere quos iurisdictiones in semetipsum nisi forte consideret tantum alterum sit / ut vellet aliqui de penitentia dicere. **P**roportionabilis est descriptio triplex triplicis alterius iurisdictionis secundum triplicem legem. **D**ividitur autem quoniam iurisdictione in coercitiuam quae lex

fertur in inuitu. Et in directiua seu regu-
lariua et ordinariua qualis fuisset etiam in
statu innocencie. et qualis est sapiens ad in-
fipientiores. et perfectioris ad imperfectiores.
Et in angelis etiam posuit dionisi. **S**ub
iungam de dominio. quod ita describi potest.
Dominium est potestas in qua assumendi
res alias vel ut alias in sui facultatem vel
usu licitum sine iura vel leges rationabiliter in-
stitutas. **I**nuenit autem hoc modum dominium
septuplex. Beatificum. originale. gratificum.
euangelicum. canonicum. politicum. Beatificum
est dominium sine leges glorie. Originale do-
minium est sine leges originalis iusticie. Gra-
tificum est dominium sine leges gratificatis.
Euangelicum est dominium sine lege pro-
pria euangelica. Et ita dereliquis duobus
suo modo. Primum fundat in titulo glorie/
secundum in titulo originalis iusticie. et ita de-
reliquis suo modo. **P**ossum autem contra-
ctius loqui de triplici domino quorum unum
fundat in titulo charitatis. gratificantis.
Alter in titulo alicuius gratie supernaturalis
solum gratis date non gratificantis. Tertium in
titulo doni alicuius pure naturalis. sicut est
electio vel naturalis successio ad aliquem
principatum. **D**escribit autem dominium quod
appellat a multis euangelicum per appropria-
tionem quod est dominium immediate a deo istis-
tium. copatiens secum ex equo quilibet dominus
et inabdicabile seruata charitate se exten-
dens ad omnia. **D**e hoc dicit apostolus quod nostra sunt omnia
quod diligenter deum omnia cooperantur in bonum
quod ad titulum charitatis adiciunt omnia ab ubi
ad fruendum vel utendum quod in celis sunt et in
terra in mari et in omnibus abyssis. **D**escri-
beret conformiter dominium originalis iusti-
cie quod est donum dei quo creatura rationalis
ius habet immediate a deo assumere alias res
inferiores in sui usum et conseruatum plu-
ribus cooperans ex equo. et inabdicabile ser-
uata originali iusticia. seu integritate na-
turali. **H**oc modo habuit ad dominium super
volucres celi et pisces maris. **D**escribere
tur proportionabiliter dominium libertatis create
quod est facultas in qua resultat ex libera-
lissima condescensione dei sedonantis ad age-
dum vel non agendum cum anima rationali in p-
ductioe suorum actu elicitorum vel in eorum su-
spensione ad finem consequendum beatitudinis or-
dinata. **P**orro quod sic dominium aliud fun-
dat in gratia supernaturali solum gratis da-
ta potest apparere considerati naturam gratia

lis sicut dicit apostolus. quod spiritus prophetarum subie-
cti sunt eis. et fides informis facit miracu-
la. **C**ontractus tamen locuti sumus in prius
consideratione dum potestate ecclesiastica de-
scripsimus que dominium ecclesiasticum dici potest.
Preterea civile dominium seu politicum est
dominium peccati occasione introductum. non co-
petens pluribus ex equo retinibile et abdicabile.
seruata vel non seruata charitate. fundat
in legibus civilibus politicis sine quibus
potest abdicari. vendendo. donando. negli-
gendo. permutando. **T**ertium et apud ecclesiasticos
inuenit tale dominium suo modo. **N**ec fundat
in charitate. nec in fide. quoniam apud infide-
les et iustos peccatores. iuste manet tale domi-
um. **P**ostremo tandem habito sermone
de iusticia. de iure. de lege. de iurisdictione
de domino. loquimur aliquid de policia describē-
tes eam quod est ciuitas ordinata ad finem alium
que perfectum. **E**st autem ordinatio vel ordo/
parium dispariumque rerum sua unicuique tribu-
ens dispositio. **C**onuenit igitur proorsus or-
do cum iusticia que dat unicuique quod suum est
propterea diuine fuit enunciatum per prophetam
quod opus iusticie est pax. **C**ur ita? **P**lane quod
nihil aliud est pax quam ordinis tranquillitas.
Hanc vero tranquillitatem ordinis facit ius-
ticia. ius suum unicuique tribuens. quod in re dis-
cretum est. **I**usticia et pax osculate sunt. **P**o-
liciarum vero alia est celestis. de qua nihil ad p-
sens. **A**lia est humana duplex viatorum.
Una que vulgato et approbato nomine dicitur
ecclesiastica. **A**ltera secularis. **S**ecularis autem
diuiditur ab Aristotele politisante in tres.
Quam primam vocat regnum. secundam dicit ari-
stocratiam. tertiam nominat vocabulo generali
appropate policiam. quam dicere possumus ty-
mocratiam. **D**escribit regnum quod est poli-
cia sub uno bono. **V**el expressius quod est congregatio
ciuitatis perfecte sub uno sine leges suas
as bonas pro publica. **D**icit autem vnus ille
bonus. vel rex vel imperator seu monarcha quod
non proprium principalem sed commune bonum inten-
dit in suo principatu. **D**escribit aristoc-
ratia quod est policia sub paucis bonis. vel
expressius quod est congregatio ciuitatis perfecte. sub
paucis bonum reipublice per leges suas prin-
cipalem intendit ut Senatus. **D**escri-
bit policia approbato nomine seu tyocratia
quod est policia sub plurimis bonis. **V**el ex-
pressius. quod est congregatio ciuitatis perfecte
sub plurimis utilitate reipublice per leges suas
as principalem intendit. **D**icit perfecta

De origine Juris

coitas ad differentiã economicẽ cõuersa
rõnis que sibi pfecte nõ sufficit Dicit fm
leges suas. quoniã in hoc attẽditur prin
cipatus dñantis. si fm leges suas inueniã
tur vltro regere policiã. aliena lege nõ ar
ratus ¶ Omnis idcirco policiã eccliaistica
siue dominet vnus. siue pauci. siue plures
boni. dicit p: proprie diuina. q: fm leges su
pnaturales debet qlibet regulatiõem acci
pere. Et ita pspiciũ est. q: tres iste policiẽ
vniũtur in ecclia aliter q: in ciuili policiã
ppter dñe legis vnitatẽ. ¶ Pspiciũ est
consequẽter questionẽ hanc sapere blas
phemiã z heresim pelagianã. si in ecclia
stico regimine theologia pponi debeat al
teri scientie naturali vel hũane. Non enĩ
sumĩs hic ecclia pro templo materiali qd
edificare meli scĩz lathom? q: theologus
aut inrista. Nec de ecclia tãtũmodo debet
fieri sermo p solis puentibus z redditibz
z iurisdicõibz eccliaisticis. ad tgalitatem
et vitã hanc ciuile respiciẽtibz. qm̃ esset
hoc pure gentili sãpe. Ita tñ aniales etiã
de ecclia plerũq: cõcipiunt. put opibus z
verbis insinuãt extollentes vsq: in celuz.
si quis eps aut abbas laborauerit vt stent
mentia z pre dia cũ suis iurisdicõibz z per
mittat ruere sub ditos p errorũ deuia in fi
de catholica z bonis moribz. Sic autem
posset secularis vn? expertus iconom?. iu
dicari frequẽter vtilior in eccliaistico regi
mine q: theolo gus aut inrista. Cõsidera
ri igit d ebet ecclia put instituta est a xpo
supra firmã petrã fidei ad finẽ supnatura
le m. fm legẽ euangelicã. z sacre scripture
diuini r̃euelate fm quã debz regulari iu
diciũ de fidei moribz subditorũ. quoniã
rectũ est iudex sui z obliqui ¶ Pro q: fide
conferuãda si deberent in curia rhomana
constitui auditores causaz fidei in theo
logia pitissimi nec corrupti moribz. quas
causas oēs dicũt aliq: ad sedẽ aplicã referẽ
das esse. licet hoc nimis generaliter intel
ligant Attendat si hoc eque rãõnabiliter
fieret. sicut auditores causaz pphanarum
sunt ordinariẽ z collegialr̃ instituti ¶ Pos
sum? cõformiter ad pdictã phi policiã tri
pliciter distinctã in naturali regimie. pos
liciã eccliaistica diuidere q: Alia est papal
Alia collegialis Alia synodalis seu cõcilij
general. papalis imitat regalẽ. Collegia
lis dñoz cardinaliũ imitat aristocratiam
Synodalis generalis imitat policiã seu

tyrocratia. Vel potius est pfecta policiã
que resultat ex omibz. ¶ Sũt et aduerso
policiẽ si taliter appellari merẽtur. q: non
libero z tanq: paternali regimie ducũt. si
cur pcedentes. sed despotico z seruilis iugo
trahũtur. vel ex p:io demerito pmittente
deo q: regnare facit ypocritã dicente Job
ppter peccata popli. Vel aliunde iusto eius
dem dei iudicio. Vocat aut eas Aristote.
primã Tyrannidẽ. Alterã oligarcia. Ter
tiã democratiã. In tyrãnide p̃sident vn?
propriũ tantũmõ bonũ inqrens volens
subditos impotẽtes. indoctos z diuisos
ab iniucẽ esse. In oligarcia p̃sident pauci
similis p̃ditõis sup alios In democracia
p̃sident sibũpsi multitudo neq: vbi que
rit vnũsq: q: sua sunt. nõ q: cõia. ¶ Los
gnosceret ex his studiosus lector. si possit i
eccliaistica policiã tale aliqd triplr z ppor
tionabiliter inueniri. ¶ Deniq: de poli
tĩs mixtis nihil exp̃ssim? quoniã fere nul
la est q: mixtionẽ excludat. sed a p̃dominã
ti talis vel talis nominat Decvero lanus
explicata sunt in tractatu quodaz de vita
spirituali. Et in sermone illo. Dedit ei pa
ter omnia in manus.

Epilog? premissoꝝ

¶ Pilogando dicim? q: a pria iusti
cia deriuat. Jus generalr̃ in om
nẽ creaturã specialr̃ in creaturã ra
tionalẽ et hoc fm multiplicẽ leges. Se
cundũ p̃prie diuinã. fm p̃prie naturalẽ fm
canonicã. fm ciuile. Fundat in p̃cipata
iusticia imitat r̃e diuine ¶ Debinc iuris
dictio q̃druplex fm q̃druplicẽ legem. p̃
prie diuinã. p̃prie naturalẽ. canonicã z ci
uile ¶ Et de qualibet harũ dupliciter ha
beri sermo p̃t Quoniã alia est coerciua in
inuitũ. Alia doctrinalis. directiua vel ar
bitraria seu spontanea. dici p̃t ¶ Porro
fm leges z iurisdicõnes fundantur dñita
Unũ glorie. Alterũ iusticie original. Ali
ud gratie gratificãtis. Aliud euangelicũ
fm leges p̃prie diuinas. Aliud euãgeli
cũ fm leges canonicas Aliud politicũ vel
ciuile. fm leges ciuilitẽr datas ¶ Ampli?
vero fundant fm pdicta. diuersẽ policiẽ.
Una regalis seu libera. Altera seruilis et
despotica. Et vtraz diuidit in eccliaistica
z secularẽ. Secularis libera z bona diui
dit in Regnũ. in aristocratia z tyocratia
Seruilis z mala in tyrannidẽ. In oligar

ciam & democratiā. Ecclesiastica bona divi
ditur portionabiliter in papam in cardinala
tū & synodū. Valde vero re ipsa magis huic
adverso triplici mō cognoscit q̄ nomine.
Adē sub ecclesiastica policia cōtinet ap
propriato noīe p̄as ecclesiastica q̄ p̄io di
vidit q̄m vna est ordīs. Altera iurisdicō
nis. P̄as ordīs duplex. vna sup corpus
p̄i v̄ez in consecratōe. Altera sup corpus
p̄i militiū in sacoz mīstratōe. P̄as iur
isdicōis duplex. Una in foro exteriori.
Altera in interiori. P̄as in exteriori du
plex vna coertōnis seu correctōis fm legē
proprie diuinā q̄ est excoicatio. Altera fm
leges positivas. canōicas seu civiles q̄ iur
isdicōi seculari filis est. Rursus potestas
iurisdicōnis in foro interiori duplex est.
Una clauū sciētie & p̄as in absolutōe
seu remissōe culpā. Altera in pene cō
mutatōe p̄ largitōez indulgentiaz. Po
stremo tripliciter h̄z cōsiderari p̄as eccle
siastica. Uno mō in se formaliter vel abso
lute. Alio mō vt in hoc vel illo supposito
materiali seu subiectiue. Tertio mō vsuas
liter vel exercitatie. Usus vero q̄druplex
est licitus & ratus. licit⁹ & nō ratus. Illicit⁹
& ratus. Illicit⁹ & irritus. Ratus vero du
pliciter. vel de iure. vel de facto.

Finit tractat⁹ magis ad inq̄sitiōez ve
ritatis q̄ ad determinatōez edict⁹ & p̄nūciat⁹
Constanti. tpe generalis Concilij p̄ parte
Lancellarij Parisien. Anno a natiuitate
dñi. M. cccc. xxij. die. vi. Februarij.

Concordia quod

plenitudo p̄as ecclesiastice sit i summo pō
tifice. & in ecclesia. q̄uis nō oīno similiter
& hoc sub triplici cōclusiōe. **L**it⁹ declaratō
p̄ce tractatu cui titul⁹ est de p̄ate ecclesi
astice & de origīe iuris & legū. **P**ria cōclō
Plenitudo p̄as ecclesiastice cōplectit in
se plenitudinē duplicē. p̄as scz ordīs iur
isdicōis tā in foro interiori q̄ exteriori
q̄ circa quēlibz de eccia p̄t imēdiare & abs
q̄ limitatōe exerceri clauē nō errate. **S**z si
errat p̄t p̄ solā eccia; synodaliter cōgrega
tā. error iudicialit⁹ corrigi. & ne fiat vlteri⁹
lex iponi. cui tenebit h̄is h̄mōi p̄ates re
uerent obedire sic matri. & sp̄se xpi. et sic
regule a spiritu sancto directe. **2. cōcl⁹.**

Plenitudo p̄as ecclesiastice sic p̄prie
sumpta. nō p̄t esse de lege ordiata. nisi in
vnicō summo pōtifice formaliter & subie

ctiue. Alioq̄n ecclesiasticū regimē nō eēt mo
narchicū & h̄re posset multiplex caput ex
eā. qd̄ apte est hereticū. Nec tñ plenitudo
p̄as papalis. sic intelligēda est imēdiatē
re sup oēs xpianos. q̄ p̄ libito possit imē
diatē iurisdicōis in oēs p̄ se vel alios extra
ordarios passim exercere. sic ei p̄iudicatz
ordinarijs. q̄ ius h̄nt imēdiat⁹. imo imē
diatissimū sup plebes eis cōmissas actus
hierarchicos exercēdi. **E**xcedit igit plenitudo
p̄as pape sup oēs inferiorēs. solū dū
subest necessitas ex defectu ordinariorū. **U**el dū apper
t evidēs utilitas eccle
quē ad modū dici pōt de ep̄is respectu ple
banorū seu p̄iorū sacerdotū. q̄z p̄nt sup
plere defect⁹. **T**ertia cōclusiō. Plenitudo
p̄as ecclesiastice dū ponit in eccia synodali
ter cōgregata cū plenitudine executōis h̄mōi
p̄as. firvariatio vel equoicatio de h̄ qd̄ est
eē in. qz nō eodē mō est plenitudo p̄as
ecclesiastice i papaz in eccia. **S**arēdū est tñ q̄
est vtrūq̄z & p̄cipali⁹ in eccia suo mō et
hoc q̄druplici respectu. s. indeniabilitatē
ac indefectibilitatē. extēsiōis. regulatiōis.
& generalis obligatōnis. cui subijcit etiā
ip̄e papa tāq̄ ip̄atrici sp̄se reg⁹ summi. q̄
pōt cōdere canones & diffinire etiā si fuerit
papa p̄ns. **F**aciūt auctoritates subseq̄n
tes p̄tra q̄ p̄t scōe cōclusiōis cū p̄iar ter
tia. **D**icit ei Bonauētura p̄e. vi. ca. v. sui
breuiloq̄i ex dicit Aug. Sic igit baptisim⁹
p̄t eē extra ecciam. mun⁹ at̄ bre vite nō nisi
intra ecclesiā repit. q̄ supra petra fundata
est. q̄ ligādit & soluedi clauēs accepit. **H**ec ē
vna q̄ tenet & possidet oēs sui sponsi & dñi
p̄atē p̄ quā iugale p̄atē. etiā de ancillis
parere filios p̄t. **I**te steph̄a⁹ papa sic scri
bit Gualbro p̄iarche. **H**ūc vero iterato ti
bi sc̄psim⁹. nolētes alie eccie p̄uilegiū ifri
gere. h̄z aplica p̄rogatiua possum⁹ de quibz
eccia clericū ordiare. **N**otē dēcreta cū su
is glof. **E**xeth papal p̄as extēdat ad oēs
imēdiatē. supple in casu necessitatē vel eui
dētis utilitatē. n̄ tñ vult alie eccie p̄uile
giū infringere. supple qz nec ita velle d̄z.

Prohemium quod

expedit inq̄rere de ecclesiastica potestate.
In p̄ia cōsideratōe describit p̄as eccle
siastica p̄ cam q̄druplicē. **I**n sc̄da di
stinguit p̄as ecclesiastica. multis mōis & oī
dit q̄ p̄as ordīs ē eqliis in oīb sacerdoti
bus. quo ad consecratōem corp̄is christi.

Sermo pro viagio

In tertia ostendit quod potestas ordinis non est simpliciter equalis in omnibus sacerdotibus et episcopis.

In quarta ostendit quid sit potestas iurisdictionis in foro exteriori.

In quinta ostendit quid sit potestas iurisdictionis in foro interiori et de duplici subiectione.

In sexta ponit quadruplex distinctio utilis et necessaria pro intellectu sequentium.

In septima quid dicendum sit de ecclesiastica potestate dum consideratur formaliter et absolute.

In octava quid dicendum sit de ecclesiastica potestate prout consideratur respectiue et quodammodo materialiter seu subiectiue.

In nona quid dicendum sit de ecclesiastica potestate dum consideratur quo ad usum vel exercitium et illic fundat supra plenitudinem ecclesiasticæ potestatis.

In decima ostenditur quod in papa est plenitudo ecclesiasticæ potestatis et describitur.

In undecima ostendit qualiter plenitudo ecclesiasticæ potestatis sit in ecclesia vel generali concilio.

In duodecimo ostenditur de plenitudine potestatis papalis pro respectu ad bona ecclesiasticorum atque laicorum.

In tridecimo fundatur omnis potestas a prima iusticiæ variis et multis modis.

Et sit epilogus premissorum.

Sermo factus per

eundem die Julij Anno domini M. cccc. lxx. super processibus faciendis pro viagio Regis Romanorum ad petrum de luna.

In quo ponuntur etiam conclusiones seu regule practice in sacro generali Concilio.

¶

Prospere iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Ita loquitur propheta in psal. lxxvij. cuius initium est. Exurgat deus et dissipent inimici eius etc.

Fiat ita quod sumus prosperum iter et faciat nobis deus salutarium nostrorum. Auxiliante te beatissima virgine. In qua est omnis gratia vite veritatis. quam imploremus et salutem dicentes. Ave Maria. Prosperum iter faciat nobis deus salutarium nostrorum. Ita si

eri credimus et speramus. O Domine deus salutarium nostrorum. Nec mirandum si speramus et credimus quoniam te donare assumus. Ecce ordinatoni sanctissime nup facte quas inspirasti. sit conuetus iste celeberrimus et deuotus ad orandum et deprecandum faciem tuam plenam gratiarum et dicendum. Domine saluus fac regem. Iterque suum in salutis tue prosperitate dispone. Sed que nobis prosperum iter fieri petimus viri patres et fratres Reverendissimi sapientes illustres atque doctissimi. et in omnium virtutum decore preclari. Nobis inquam prosperum iter quo pacto fieri petimus. etiam qui loco manemus nec moueri quocumque extra disponimus. Sed profecto videmur iter agere. dum facit iter nobis hoc est ad utilitatem nostram ad obsequium nostrum. ad vniuersalem ecclesie pacem. Serenissimum Romanorum regem preceptor eiusdem ecclesie fidelissimum. Prosperum sit iter suum suppliciter et salubriter imploremus. quoniam in prosperitate sua salus nostra reponitur. Ita enim prosperum facies iter nobis. O deus salutarium nostrorum. si pedes eiusdem regis nostri in via pacis direxeris. si concesseris eum redire cum exultatione portantem verberes unionis perfecte mancipulos. Sic enim fas habebit ex sententia dicere cum Abrahe seruo. quod prosperum feceris iter suum quod preterea fueris secum in omnibus ad que precepit. Ambulet igitur ipse rex via regia per arma iusticie. a dextris et a sinistris te duces te comite. qui es via veritas et vita te dicente ad eum. Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris. firmabo super te oculos meos. Adhes deus angelis tuis ut custodiant eum in omnibus vijs suis portent eum in manibus tue protectionis. ut non offendat ad lapidem cuiuslibet obstaculi. vel obdurationis partis aduersæ. pedem suum zelum suum. Sic enim prospere iter facies. nedum sibi sed nobis et hoc ad utilitatem nostram tu deus salutarium nostrorum. Potuerat sermo noster prolixius extendi. qui deuotas pro regis itinere prospero fundendas orationes commonefaceret atque suaderet. Sed inspicio vestrum deuotionis ardorem qui ut continetur vel in maiorem desideriorum flammam erumpat. non exeret flatu verborum meorum eriguo. per se enim satis in meditatione vestra exardescit ignis. piorum sanctorumque desideriorum. ut iugiter leuatis sursum cordibus. ut tractis et imo